

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

N:r 1
Jan.

1945.

Pris 50 öre

STOCKHOLM

**Medlemskap i statsunderstödd
S J U K K A S S A**
är en ekonomisk tillgång, som Ni ej kan undvara. Skydda Eder själv och Edra barn genom inträde i ortens **ERKÄNDA SJUKKASSA.**
ÖSTRA SVERIGES ERKÄNDA CENTRALSJUKKASSA
Sveavägen 61 — STOCKHOLM
Tel. 23 09 85

A L I N G S A S

Ä T
THERNS BRÖD!
Tillverkat av bästa råvara
Tel. 268, Filialen 745

B O D E N

A TELJÉ FAHLGREN S
Tel. 11 06

M A L M & S Ö D E R B L O M
— Guldsmedsaffär —
Drottninggatan 19 Tel. 24 06

Rüdens Herrekipering
Spec.: STILKLÄDER
BODEN Tel. 20 65

NORRBOTTENS IMPORT A.-B.
Partilager av kolonialvaror
Skellefteå-bröd — Malmö-mjöl
Choklader och Pastiller stor sortering. Pappersvaror - Tekniska artiklar - Tvättmedel
Telefoner 27 02, 27 03

**GÖR PENGARNA DRYGA —
ät på Mjölkbaren**
Kungsgatan 36 BODEN

Köp handsken i Specialaffären
Dam-, Herr- och Barnhandskar
Väskor, Strumpor stor sortering
HANDSKMAGASINET
Tel. 12 52 Kungsgat. 29 Tel. 12 52

Tandläkare

Carl-Erik Carnerup
Hellgrensgatan 3 Tel. 19 00

B O D E N

FORSBERGS BOKBINDERI
— I N R A M N I N G —
Drottninggat. 12 - Tel. 20 49
— Alltid förstklassigt arbete —

Kommanditbolaget BETONG
SANDER & C:o, Hednoret
Telefon Boden 65 16

VID BEHOV AV BIL
Ring
NYA TAXI
(Namnanrop)
Drottninggatan 24

JEAN FORSBERGS
FRISÉRSALONG
Bankhuset BODEN Tel. 21 41
Herr-, Dam- & Barnklippning

**Norrländska
Socialdemokraten**
mest spridda tidningen i Norrbottens län — upplaga över 18.000 ex. —
Enda utkommande tidningen i Boden

A X E L L A R S S O N
PLATSLAGERI
Brokläppen BODEN Tel. 11 32
Utför alla slag av till yrket hörande arbeten. Infordra off.

**Ska' de köpas tyger eller kläder
gå vi till**

A K E R L U N D S
EKIPERING FÖR ALLA ALDRAR

A.-B. EKLÖF & DEGERMAN
SNICKERIFABRIK
Välgjort arbete. Humana priser.

NYSTEDTS
KONDITION & BAGERI
Kungsgatan 38 — BODEN
REKOMMENDERAS
Tel. 26 05, 13 65 - Bost. 26 05

EGONS Livsmedel
BODEN Tel. 20 55 & 25 50

KRANGLAR EDER RADIO?
VÄND EDER DÅ TILL OSS!
Alla ledande märken alltid på lager. Fullständig radioservice. — Gamla apparater tagas i utbyte.
Gösta Johanssons Radioaffär
Drottninggat. 8 Boden Tel. 24 89

Tandläkare

Thorild Landgren
Almgatan 10 - Tel. 26 62

NYA HEMBAGERIET
BODEN Rikstelefon 414
Kungsgatan 19
Färskt välsmakande kaffebröd
Konfekt och Karameller

G. S U N D B E R G S
— MÖBELAFFÄR —
MÖBLER — MATTOR — GARDINER
Telefon 23 81 Telefon 23 81
BODEN

Tandläkare

Folke Wännström
Drottninggatan 6 - Tel. 10 19

N. G. LIDFELDTS PLATSLAGERI
Tel. 23 13
— ALLT INOM BRANSCHEN —
REKOMMENDERAS

OMNIBUS
uthyres för längre och kortare turer. Turlista för bussarna Boden—Luleå, Boden—Sandträsk och Boden—Älvsbyn tillhandahålles i omnibussarna.
BODENS OMNIBUS A.-B.
Rt. 29 21, 10 06 och 20 90
L. Eriksson, H. Nyman, V. Eriksson

Doktor

Ivan Thorell
Garnisonssjukhuset

BRÖDERNA HEDMAN
(BODENS AUTOSERVICE)
Rörviksgatan Tel. 25 25
Snabbt och välgjort arbete till kundernas belåtenhet

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

JAN. 1945

Utkommer en
gång i månaden
8:de årgången

Redaktör och ansvarig utgivare:
JOHANNES SANDRÉN

Kocksgatan 15, Stockholm
Telefon 41 39 99 Postgiro 95 00 11

Ägare:
DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND

De lungsjuka och fattigvården

Skärmbildsbussarna rulla genom landet. Dispensärerna arbeta för högttryck. Man har förklarat krig mot folkfienden nummer ett: tuberkulosen. Målet är att spåra upp varje fall av lungtuberkulos, att genom förebyggande åtgärder, calmettevaccination i samband med tuberkulinprov, skapa en skyddsmur mot sjukdomens härjningar. På detta område uträttas för närvarande stordåd och resultatet kommer kanske att visa sig hos den uppväxande generationen. Vi kan se fram emot en framtid, där denna farsot intager en mycket blygsam plats bland våra folksjukdomar.

Men för närvarande och med säkerhet under hela vår generation kommer vårdplatserna på våra sanatorier att röna livlig efterfrågan. Hit skickas alla lungsjuka, som uppspåras genom skärmbildsundersökningar och dispensärer. I lummig grönska ligger sjukhusbyggnaden och i de luftiga sjuksalarna eller ute på ligghallarna sveper barrskogsdoft välgörande för träsiga lungor. Hygienen står givetvis på högsta nivå. Sjukhuskostnaden är riklig, närings- och vitaminrik. Det gäller ju att skapa gynnsammast möjliga förutsättningar för en framgångsrik självläkning. Här tar också läkaren vid och bestämmer lämplig behandlingsmetod. Både de kirurgiska och medicinska framstegen på detta område har varit stora under de sista åren och våra sanatorieläkare följer med sin tid som kanske ingen annan kår.

Inga kostnader skys för att nå ett gott resultat. Utgifterna för driften av anstalterna belöpte sig under sista förkrigsåret 1938 till 15,8 miljoner kronor. Och resultatet kan inga klaga på. Under år 1941 inskrevs 19,610 personer vid våra sanatorier. Under samma år utskrevs 18,217, varav 68 % voro förbättrade.

Men efterfrågan på platser är stor i synnerhet under den nu aktuella personalbristen, och så snart lungprocessen har avstannat och en betryggande läkning har påbörjats, står patienten resklar på sanatoriets

trappa med doktors ordinationer ringande i örat: avhållsamhet från arbete under de närmaste månaderna, god och närande mat, frisk luft dygnet runt och i övrigt hygieniska förhållanden.

Redan här skulle jag vilja ställa frågan: Vad har sanatoriekuren syftat till? Vad menar samhället med sin frikostighet? Vad väntar det för resultat? Läkaren svarar: "Vi bekämpar sjukdomen, skapar kirurgiskt eller medicinskt förutsättningar för att sjukdomen skall kunna läkas ut. Där detta ej går, isolerar vi den sjuke från omgivningen och räddar därigenom andra från sjukdomen". Samhället borde svara: "Vi vill ha vår ungdom tillbaka. De måste få tillfälle att göra sin insats på arbetsmarknaden. Vi ha i dessa befolkningskritiska tider inte råd att undvara dem". Resan från sanatoriet betyder i verkligheten ett steg från personlig högklassig omvårdnad till en ofta njugg understödspolitik. Man har glömt själva slutet på melodin och resultatet blir lidande därav. Av de 19,610 personer som 1941 inskrevs på sanatorierna voro 10,556 där för första gången. 9,054 hade varit där två eller flera gånger. Även om återfallsrisken för denna sjukdom normalt måste anses vara stor, kan man dock fastslå, att denna siffra är för hög.

Vi måste kanske här först göra klart för oss, varför denna sjukdom intar en särställning, varför den skapat särskilda problem. Den drabbar framför allt ungdom. Unga människor, som stå i begrepp att börja sitt liv, som ännu inte påbörjat eller avslutat sin yrkesutbildning eller som med dryga skulder för utbildningskostnader blivit stoppade strax efter starten. Åldersgruppen 20—24 år utgör inte mindre än 34,8 % av samtliga tuberkulosfall. Och därefter kommer åldersgruppen närmast efter och före. Sjukdomen är i viss mån invalidiserande. Många yrken är för tunga eller ohygieniska för att vara lämpliga efter genomgången sjukdom. Patienterna utskrivs såsom restläkta och

den fortsatta läkningsprocessen, förkalkningen av sjukdomshärdarna, fortsätter under åratals. Under denna tid måste den sjuke hålla sig vid god fysisk kondition d. v. s. fortsätta en visserligen modererad sanatoriekur. Den tredje synpunkten är sjukdomens smittsamhet och som följd därav den ofta obefogade bacillskräcken. Den gör särskilt de yrken, där man handskas med småbarn och livsmedel olämpliga. Den skapar vidare andra problem av omfattande art.

Redan under sanatorietiden har den sjuke kommit i kontakt med fattigvården, denna gång dock indirekt. Under år 1936 betalades i 64,6 % av alla sanatoriefall vårdkostnaden av fattigvårdsstyrelser eller barnavårdsnämnder. Den personliga utrustningen får man ofta samma väg och för att inte allt för starkt bryta stilen måste fattigvården här visa en viss frikostighet, när det gäller klädutrustning. Att den sjuke också behöver pengar för mera personliga utgifter för toalett saker, frimärken och annat har många fattigvårdsstyrelser svårt att förstå. Genom påstötning från patienterna själva ha dessa dock i många fall lyckats utverka månatliga belopp av varierande storlek. Vi måste här tänka på att vårdtiden är längre än för andra sjukdomar. Den genomsnittliga vårdtiden var 1936 126 dagar, där dock observationsfallen gör medeltalet för lågt. Sanatorievistelse på sex månader till ett år är det allra vanligaste och under en så lång tid förslår i allmänhet inte egna besparingar.

Tuberkulosen drabbar mest de ekonomiskt sämst ställda. Trångboddhet och undernäring äro de främsta orsakerna till sjukdomens härjningar. Den långa sjukdomstiden försämrar ytterligare en tidigare svag ekonomi, och därför får fattigvården ta vid, där sanatoriet slutar. Några andra försörjningsmöjligheter öppnar sig sällan. Här måste givetvis frånräknas de som äro i sådana ekonomiska omständigheter att de ej behöva anlita allmänna hjälpformer. Medlemskap i sjukkassa förekommer sparsamt bland detta unga klientel, som inte hunnit nå den ekonomiska stadga och framsyn, som möjliggör denna försäkringsform. År 1936 betalade erkända sjukkassor vården i 5,9 % av samtliga fall och de sjuka erhöilo givetvis i samma utsträckning sjukpenning efter sanatorievistelsen. Folkpension utgår endast i sådana fall, där framtida arbetsoförmåga med säkerhet kan fastställas, och då prognosen vid denna sjukdom är synnerligen svår att fastställa, visar sanatorieläkarna enligt pensionsstyrelsens direktiv största försiktighet vid utfärdandet av läkarintyg för folkpension.

För en ensamstående lungsjuk blir bostadsproblemet det första som möter honom efter hemresan. Att kunna kombinera läkarens ordinationer om fullgod hygien med fattigvårdens krav på prisbillighet är oftast en

omöjlighet. Här försvarar också bacillskräcken i hög grad hans belägenhet. Till slut blir det också den ekonomiska synpunkten som segrar med en icke önskvärd sänkning av standarden som följd.

Den sjuke familjeförsörjaren eller den sjuka medlemmen i en familj med minderåriga barn i hemmet borde i sin tur ha en sådan utrymmesstandard, att han själv ur smittorisken synpunkt kunde disponera eget sovrum.

På de flesta håll i landet beaktar man inte dessa problem, medan man på andra håll visar en påfallande vidsyn. Senast detta år har Stockholms stads fattigvårdsnämnd hos Småstugebyrå gjort en anhållan att få disponera de av Stockholms stad återköpta småstugorna för tuberkulossjuka med barnrika familjer, då ej de kollektiva barnrikehusen kunna anses lämpliga härtill.

Så återstår då uppehållet. Här har varje fattigvårdsstyrelse möjlighet att helt bestämma understödsbelopp och former för detsamma. Fattigvårdslagens första paragraf föreskriver endast erforderligt underhåll och vård. Vad som är erforderligt blir sedan en omdömesfråga och understödsbeloppen varierar från otrolig småsnålhet till relativ frikostighet. Man kan dock fastslå att understödsbeloppen ej ens i bästa fall kommer upp i en sådan nivå att den möjliggör en fullgod fortsättning på sanatoriekuren.

Under de sista åren har dock förståelsen för understödsbehövande lungsjuka ökat. I Socialstyrelsens cirkulär nr 76 juli 1939 till landets fattigvårdsstyrelser påpekar dåvarande inspektören för fattigvård och barnavård Otto Wangson, att understöden böra icke endast nödortfigt räcka till utan även tillgodose de merbehov som tuberkulosen skapar: högvärdigare föda och bättre bostadsförhållanden. Cirkuläret tillkom efter en uppvaktning som de lungsjukas egna organisationer företog hos fattigvårdsinspektören och medförde på många håll i landet en omräkning av understöden.

Kris- och krigstider åstadkommer en skrämmande ökning av tuberkulossjukdomarna. Med full insikt om detta har Statens nuvarande inspektör för fattigvård och barnavård Ali Berggren i ett cirkulär nummer 86 1942 lagt fattigvårdsstyrelserna varmt om hjärtat att visa särskild omtanke om de tuberkulösa, beakta deras behov av näringsrikare föda och bättre hygien ifråga om bostäder. Detta för att ej kristiden skulle spolia vad som tidigare byggts upp.

Sådana anmaningar väcker många till besinning men lika många låter hjulen rulla i gamla spår. Beslutanderätten ligger hos fattigvårdsstyrelserna och cirkulären utgöra endast en vädjan till vederbörande.

Provinsialläkare och stadsläkare äga enligt fattigvårdslagen rätt att närvara vid fattigvårdsstyrelsernas sammanträden. Där denna tillåtelse utnyttjas har man

också en viss garanti för att den sjukes intressen tillvaratagas. Men samarbetet mellan läkare och fattigvård är f. n. ej tillfyllest. Den i Stockholm planerade socialläkarinstitutionen kan dock kanske där råda bot på detta missförhållande. Ute i landet i övrigt borde dispensärerna följa och bevaka sina patienters intressen även hos fattigvården, lika väl som denna borde rådföra dispensären om understödsbehovet.

På många håll tillämpas nu glädjande nog den principen, att man erhåller ett tillskott i understödet, om man kan uppvisa läkarintyg om närande kost. I Stockholm är tillskottet 20 kronor i månaden, i Göteborg 15 kronor i månaden. Ännu tillämpar inte på långt när alla fattigvårdsstyrelser denna princip och beloppen kan inte sägas utgöra full kompensation. Om vidare en familjefader insjuknar blir det endast han som får denna förhöjning i understödet, medan man inte tänker på den övriga familjen och deras merbehov ur profylaktisk synpunkt.

Hemortsrättsbestämmelserna lägger också hinder i vägen. En aldrig så vidsynt fattigvårdsstyrelse kan aldrig frigöra sig från hänsynen till återkravsmöjligheterna och då ersättningen kommunerna emellan i de flesta fall ligger fastlåst vid vissa avtalade taxebestämmelser, bli dessa bestämmande för understödets storlek medan de humanitära kraven kommer i skymundan.

Små kommuner med eget ålderdomshem faller ofta för frestelsen att inhysa sjuka understödstagare på hemmet. Att för en ung människa dela rum och mat med mer eller mindre senila vårdtagare kan inte verka befruktande på livs- och arbetsviljan. Dessutom är kosten avsedd för äldre personer, som ej ha så stora anspråk på näringsvärdet.

Fattigvårdens återbetalningsskyldighet är en annan sida av samma sak. Har man genomgått en längre tids sjukdom och har man under en tid erhållit knapphändigt understöd är ekonomin förstörd för årtal framåt. Nyanskaffning av kläder, underhåll av personliga tillhörigheter har fått stå tillbaka för uppehållets pockande behov. Kraven borde därför avskrivras i största möjliga utsträckning.

Arbetsförmågan är ett särskilt kapitel. Den måste tillvaratagas och utvecklas innan det är för sent. Sanatoriekuren innebär en fullständig avkoppling, och när den utsträcker till ett år eller mera har man redan förlorat mycket av sin arbetsförmåga. För närvarande har endast ett fåtal sanatorier någon form av arbetsterapi och fattigvården närmast avskräcker från arbete med sin kontrollerande verksamhet. När man därför äntligen får läkarens tillåtelse att arbeta, har man varken lust eller förmåga därtill. Denna tingens ordning

skapar understödstagartyper, asociala individer utan ambition. Det är visst och sant, att de små understöden, den ofta ogina behandlingen och överhuvud det skrämmande och förnedrande i enbart ordet fattigvård tvingar många till arbete, för tungt eller för tidigt, och bidrager till att öka återfallsprocenten.

Om man talar med en fattigvårdstjänsteman om paragraf 26 i fattigvårdslagen förvånas man över att så få känner till denna paragraf. Och dock är den av största betydelse. Här finns stöd för fattigvårdens hela uppbyggande och socialvårdande verksamhet. Orden smälter i munnen och jag tillåter mig att citera: "Fattigvårdsstyrelsen bör låta sig angeläget vara att lämna understöd på sådant sätt, att den behövande såvitt möjligt må bliva i stånd att för framtiden genom eget arbete försörja sig och de sina." Samarbetet med arbetsförmedlingarna är icke det bästa, mest beroende på bristerna i arbetsförmedlingens nuvarande organisation, dess oförmåga att förmedla arbete för detta klientel.

Det är mycket som borde och kunde göras av helhjärtade och förstående fattigvårdstjänstemän. Det ankommer helt på dem om ordet socialvård skall få en bättre klang än fattigvård. I många fall kan man kanske inte göra så mycket. Det gäller små skattetyngda kommuner, där varje kronas utgift lägger sten på bördan. Men ofta saknas viljan att hjälpa och förstå, ofta till och med förmågan att fatta situationens allvar. Här krävs upplysning, större krav på utbildning av tjänstemän, större bärkraftiga kommuner och kuratorer som för de sjukas talan.

Problemet har många sidor och bördorna fördelas ojämnt. Det finns fattiga lappmarkskommuner, som måste lägga ut tusentals kronor enbart för resorna till centraldispensären för de sjuka, som åtnjuta kvävgasbehandling. I sådana fall borde landstinget i utjämnande syfte svara för dessa kostnader.

Så dyker än det ena än det andra upp. Det är tydligt, att man i ett sådant fall ej kan lappa på det gamla. Förbättrar man utan att ha en överblick över det hela, kastar man ofta pengarna i sjön. Det skulle här vara intressant att skissera upp de linjer förbättringarna måste följa. Man kan sammanfatta det hela i orden förbättrad eftervård.

Så här borde det se ut:

Medlemskapet i sjukvårdens obligatoriskt. Patienten får redan på sanatoriet en begynnande arbetsterapi och sändes sedan till konvalescenthem där han ytterligare får träna sig för vistelsen ute. Patienter som äro lämpliga för omskolning eller som äro i behov av yrkesutbildning sändas till särskilda yrkesskolor för att sedan direkt kunna göra sin insats på arbetsmarknaden.

Socialvårdskommitténs sjukförsäkringsförslag har stora brister

De Lungsjukas Riksförbund om förslaget till lag om allmän sjukförsäkring

De Lungsjukas Riksförbund, som beretts tillfälle att taga del av Socialvårdskommitténs utredning och förslag ang. lag om allmän sjukförsäkring, har i yttrande till Socialdepartementet framlagt en del synpunkter på förslaget ifråga.

Förbundet framhåller, att i den historik över frågans behandling, som återfinnes å sid. 55 i förslaget erinras om att 1928 års pensionsförsäkringskommitté i sitt den 26 april 1934 avgivna betänkande framlade förslag dels till lag om ålderspensionering och dels till lag om erkända sjukassor. Därför framlades förslag till statsbidragskungörelse och promulgationslag till nämnda båda lagar. Enligt de sålunda avgivna förslagen skulle lagen om allmän pensionsförsäkring avlösas av en lag om allmän ålderspensionering och skulle den obligatoriska försäkringen mot förtidsinvaliditet upphöra. Uppgiften att meddela försäkring mot sådan invaliditet skulle anförtros åt de erkända sjukassorna, varigenom försäkringen inskränktes till att omfatta dem, som frivilligt inträtt i sådan kassa. Vid lösandet av uppgiften att anknyta en invaliditetsförsäkring till den nuvarande försäkringen hade det syntts pensionsförsäkringskommittén angeläget att icke utan nödvändighet rubba grunderna för den senare. Den nya lag om erkända sjukassor, vilken enligt kommitténs förslag skulle avlösa den nuvarande sjukassaförordningen, anslöt sig därför nära till denna och innebar blott en vidare utbyggnad av den nuvarande sjukförsäkringen till att omfatta även invaliditetsförsäkring.

En sådan utbyggnad av sjukförsäkringen har emellertid icke föreslagits i Socialvårdskommitténs nu angivna betänkande. Frågan om invaliditetsförsäkring har helt ställts på framtiden trots att denna fråga hör intimt samman med frågan om allmän sjukförsäkring. Detta är icke minst för de lungsjuka en mycket kännbar brist i förslaget, ty vid långvariga men övergående sjukdomar, t. ex. lungtuberkulos, får man i ett stort antal fall räkna med en lucka när sjukhjälpstiden i sjukkassa tagit slut men sjukdomen eller konvalescensen alltjämt fortgår.

Ifråga om rätten att åtnjuta sjukförsäkring föreslås att den person ej skall vara försäkringspliktig som på grund av sjukdom eller av sjukdom föranlett stadigvarande men eller på grund av vanförhet under 730 dagar i följd vårdats på sjukvårdsanstalt, så länge vården därefter pågår. Enligt denna paragraf i lagförslaget kommer huvuddelen av de till c:a 95,000 personer uppgående tuberkulossjuka i landet icke att bli kvalificerade för sjukförsäkring, detta på grund av

lungtuberkulosens och andra tuberkulösa sjukdomars långvarighet.

Beträffande sjukhjälpstidens längd har denna föreslagits till 2 år. Då det gäller de lungsjuka måste man även härvidlag med hänsyn till sjukdomens karaktär ifrågasätta om icke denna sjukhjälpstid är för kort. De Lungsjukas Riksförbund hade önskat att sjukhjälpstiden för de lungsjukas del utsträckts till 3 år. Med hänsyn till att all sjukhjälp genom sjukassorna i Stockholm f. n. utgår under 3 års tid torde ett sådant arrangemang icke vara omöjligt att genomföra. Det förefaller f. ö. som om Socialvårdskommittén i sitt förslag genomgående tagit sikte mera på akuta än kroniska sjukdomsfall.

En annan stor brist i förslaget är att man vill låta inkomstens storlek bestämma sjukvårdens art. En person med 600 kr. i årsinkomst erhåller sålunda inte mer än kr. 1:50 per dag vid sjukdomsfall medan en person med 4,000 kr. i årsinkomst kan få 6 kr. per dag. Med hänsyn till att lungsjukdomen till övervägande del drabbar de små inkomsttagarna är detta förhållande ur de lungsjukas synpunkt synnerligen otillfredsställande.

I förslagens par. 11 föreslås att försäkrad, som lider av sokersjuka eller av allvarlig blod- eller hjärtsjukdom skall erhålla tre fjärdedelar av kostnaden för sådana läkemedel, som enligt läkares utsago måste av den försäkrade nyttjas under längre tid för sjukdomens hävande eller lindrande och upptagits i en av Konungen fastställd förteckning. De Lungsjukas Riksförbund ifrågasätter, huruvida icke liknande förmåner borde kunna beviljas de lungsjuka t. ex. då det gäller föreskrifter angående kostförbättring o. d., vilka givas den sjuke av läkare. Alltför ofta har den lungsjuke nämligen av ekonomiska skäl icke möjlighet att följa dessa föreskrifter, vilkas uppfyllande har en stor betydelse för hans fortsatta hälsotillstånd.

Som ett allmänt omdöme om det föreliggande förslaget framhåller De Lungsjukas Riksförbund att detsamma visserligen innebär en förbättring av nuvarande sjukförsäkring men att det har för många brister för att det kan anses lämpligt att ligga till grund för en allmän sjukförsäkring. På grund härav hemställer Förbundet att förslaget innan det förelägges riksdagen i väsentliga delar blir föremål för en omarbetning varvid hänsyn tages till av oss framförda synpunkter.

Kroniskt tuberkulösa få själva bidra till sitt uppehälle på verkstadshem. Skulle då fattigvården helt avkopplas? Den måste fortfarande finnas kvar som en supplerande hjälpform, som träder till där övriga åtgärder äro otillräckliga. Detta är icke fria fantasier. Förslaget kan läsas i den utredning rörande förbättrad

tuberkulövård, som Nationalföreningen mot tuberkulos år 1939 föranstaltade om.

Men mycket kan göras inom ramen av nuvarande hjälpformer. Det är ett arbetsfält så gott som något för socialvårdsarbetare med eldsjäl och levande intresse.

Olof Bergström.

Gotland har fått ett förstklassigt sanatorium

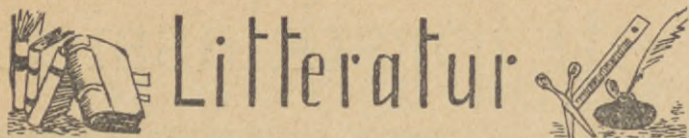
Follingbosanatoriet tillräckligt för öns behov om 10 år

På höjdsträckningen norr om Follingbobygden på Gotland reser sig nu ett ståtligt komplex som trätt i stället för "tuberkulossjukstugan i Follingbo" som den hette förr. Den var väl kanske inte så dålig den heller och vid sin tillkomst säkerligen ståtlig nog, men nu har den uppgått i den nya sanatoriebyggnaden, vilken liksom lasarettets nya barnavdelning representerar i sitt slag det modernaste och bästa som kan åstadkommas idag. Sanatoriet förfogar över modern utrustning och har kostat över 1 milj. kr.

Follingbosanatoriet har, om man bortser från isoleringsrummen, 64 platser, varav 34 för män, 25 för kvinnor och 8 för barn. Att platsantalet ej gjorts (Forts. å nästa sid.)

T. h. exteriör av Follingbosanatorium, nedan t. v. parti av matsalen med den vackra öppna spiseln, t. h. dagrummet.

Litteratur

"VI OCH NI, tidskrift för sjuka och friska," vilken som bekant utgives från Österåsens sanatorium har utkommit med ett som vanligt förnämligt innehåll. Tyvärr kom tidningen oss tillhanda först i pressläggningen av detta nummer, varför en utförligare anmälan av "vi och ni:s", många intressanta artiklar icke är möjlig.

Överläkare Helge Dahlstedt och fil. mag. Sven Vallmark skriver om "vi och ni" genom tolv år — en återblick med anledning av att tidskriften, som tidigare utkommit två gånger om året, fr. o. m. 1944 utgives med endast ett nummer årligen. Orsaken härtill är bl. a. den att Status ansetts med åren i allt högre grad fylla de syften, för vilka "vi och ni" en gång startades. Docent Arne Wählstrand har lämnat en skildring av Elfred Berggrens sjukdomstid och författarskap — Elfred Berggren var tillsammans med dr. Dahlstedt och författaren intiativtagare till "vi och ni" — och fil. mag. Sven Vallmark medverkar vidare med en essä, "Selma Lagerlöf och lungtuberkulosen", vari bl. a. återgives några märkliga uppgifter om "Nils Holgerssons" och "Körkarlens" tillkomst — "Körkarlen" lär sålunda från början ha varit ämnad som en propaganda- och upplysningskrift för Sv. Nationalföreningen mot tuberkulos. Dr. Dahlstedt, som under de 12 gångna åren varit en flitig medarbetare i "vi och ni", berättar om kung Oskars och drottning Sofias personliga insatser vid utarbetandet av planerna för landets jubileumssanatorier och har dessutom skrivit om "Folkpension och tuberkulos" och om "Bacillskräcken". I den senare artikeln granskar dr. Dahlstedt kritiskt "den ensidiga syn, som framförts på bacillskräcken" och för här de friskas talan. Med. stud. Eric Sundmark skriver om, "Diason och andra specifika läkemedel mot tuberkulos" och kommer därvid in på frågan om tuberkulosforskningen och påpekar att för kliniska undersökningar på detta område finnas inga statliga anslag i vårt land. Med. kand. John Takman påpekar också denna brist i en artikel, kallad "Oförnuftig sparsamhet", där han går tillrätta med det missförhållandet att svenska staten ger den medicinska forskningen 75,000 kr. årligen när 10 milj. kr. borde vara ett absolut minimum!

Tidskriften utfylles med bildsida och bokanmälan och är flott illustrerad av S. Åkervall. Den kostar endast 1 kr. och kan erhållas från redaktionen, adress Österåsens Sanatorium.

—n.

WALDEMAR HAMMENHÖG: PETERSSON & BENDELS NYA AFFÄRER. Wahlström & Widstrands förlag. Hammenhög låter oss i denna bok förnya bekantskapen med de affärsbegåvade herrarna från 1930-talets Stockholm, Pettersson och Bendel, vilken senare här uppträder som flykting. Den omständigheten att Bendel — som i den nya romanen tillsammans med kollegan Pettersson fortsätter sina skumma affärer — är jude har av en del kritiker i dagspressen tagits som intäkt för att Hammenhögs senaste har en nazistisk och antisemitisk tendens. Vi äro inte färdiga att instämma häri — märk att Pettersson, som är "arisk" och svensk är fullt lika ohederlig som Bendel!

Boken riktar sig bl. a. mot grosshandeln i välgörenhetsbranschen, vilken för ett par år sedan stod i sin rikaste blomning i huvudstaden, mot föreningsraseriet, ockret på människornas dumhet genom försäljning av gipskattor, hö-

(Forts. fr. föreg. sid.)

Skriv- och läsrummet.

större, så att samtliga tuberkulossjuka på Gotland när man nu sätter igång kunna beredas vård, har sin orsak i att man — det kan kanske till en början låta egendomligt — byggt för framtiden. Efter en beräknad tioårsperiod har man nämligen förhoppning om att antalet sjuka skall ha kunnat nedbringas så pass, att några vårdplatser ej behöva tagas i anspråk på fastlandet, framhåller den nye överläkaren för dispensärverksamheten på Gotland, dr Bo Nordgren i ett uttalande för Gotlänningen.

Den över hela Gotland verkställda skärmbildsundersökningen gjorde ju att man kom på en hel del ytterligare fall utöver dem man tidigare kände. Med det intensiva arbete som nu bedrivs på sjukvårdens område på ön, inte minst beträffande tuberkulosjukvården, ha vi emellertid goda förhoppningar om att de sjukas antal mer och mer skall kunna minska, och det bör finnas förutsättningar för att nå särskilt goda resultat inom ett län som Gotlands med dess från landet i övrigt isolerade läge. Registret över de tuberkulossjuka på Gotland rymmer för närvarande ungefär 2,100 fall, men de som äro i behov av sjukhusvård är givetvis inte på långt när så många. Här liksom på andra håll i landet finns tyvärr en hel del kroniska fall som innebära smittorisk för andra om de ej följa givna föreskrifter, vilket tyvärr inte alltid visar sig vara fallet. Vår uppgift på sanatoriet är emellertid ej att taga hand om sådana patienter utan att bereda alla färska fall nödig vård och söka få dem till hälsa.

Vi visa här några bilder från sanatoriet som invigdes för sitt ändamål i slutet av oktober förra året.

torgskonst och antikviteter och mot den svenska pilsnerfilmen av "Pensionat Paradisets" typ. Att brännmärka dylika företeelser i svenskt samhällsliv av i dag är väl bara berömvärd?

"Pettersson & Bendels nya affärer" är en underhållande bok men den står knappast på samma nivå som föregångaren, "Pettersson & Bendel".

—n.

Brevkurs ger orientering i de partiellt arbetsföras problem

Uttalanden om brevkursen "De partiellt arbetsföra"

Landshövding
Arthur Thomson.

Fattigvårdsdir.
Otto Wangson.

I dagarna har Brevskolan tillsammans med Samarbetskommittén för Partiellt Arbetsföra utgivit en brevkurs med titeln "De partiellt arbetsföras problem". Den riktar sig förutom till den medborgargrupp den närmast berör även till socialarbetare av olika slag, främst arbetsförmedlings- och fattigvårdstjänstemän.

Kursen, som är författad av konsulent Karl Montan, omfattar två studiebrev sammanbundna i ett häfte (52 sidor). Den bygger på en verdandiskrift av samme författare "De partiellt arbetsföra och produktionen", som studeras jämsides med studiebreven.

Det första studiebrevet ger en allmän överblick över de partiellt arbetsföras organisationer och genomgår vad som hittills gjorts för dem. I det andra behandlas deras möjligheter på arbetsmarknaden och de åtgärder, som kan väntas.

Kursen kan studeras antingen individuellt eller i studiecirklar. I det senare fallet kostar den 1,50 kr. per medlem. Enskild studerande, som är medlem av någon av de partiellt arbetsföras organisationer, erhåller kursen för 3 kr., övriga för 6 kr. Till dessa priser tillkommer 1:25 för grundboken (K. Montan: De partiellt arbetsföra och produktionen).

Anmälan kan ske på följande blankett.

Till Brevskolan, Stockholm 15.

De partiellt arbetsföras problem
enskild kurs

Härmed anmäles en medlemmar.
cirkel på

Är medlem av
Grundboken (K. Montan: De partiellt arbetsföra och produktionen) önskas i antal ex.
Avgiften kr. erlägges genom insättning på postgirokonto nr 11.

..... den / 194....

.....
Namn (cirkelledarens namn)

.....
Bostadsadress

.....
Postadress

Medlemmar i studiecirklar:

.....
.....
.....

Uttalanden om brevkursen "De partiellt arbetsföra".

Landshövding Thomson:

Ingen förnekar, att frågan om de partiellt arbetsföras sys-selsättning och utplacering på arbetsmarknaden är ett allvarligt problem, för samhället såväl som för den enskilde. Den har också sedan många år stått på dagordningen i den sociala debatten. Vi måste dock erkänna, att den praktiska lösningen kommit att i hög grad bära splittringens och improvisationens prägel: för olika grupper partiellt arbetsföra ha av olika myndigheter och organisationer olika anordningar genomförts — givetvis med högst olika resultat. Kanske mer än i något annat sammanhang ge ingripandena i denna fråga intryck av socialt småplottrande. Mycket av detta har helt enkelt betingats av okunnighet om de åtgärder, som vidtagits på andra håll.

Den brevkurs, som Samarbetskommittén för Partiellt Arbetsföra i samarbete med Brevskolan här presenterar, fyller för den skull en viktig uppgift: den vill skingra okunnigheten, ge information. Den redogör för hur de partiellt arbetsföras problem är beskaffat och för vad man här i landet åstadkommit. Den talar dessutom gärna om vad man inte åstadkommit. Detta ger anledning till nyttig eftertanke. För alla, socialarbetare och andra, som i sin dagliga gärning brottas med problemet, bör en översiktlig framställning sådan som denna vara till gagn.

Fattigvårdsdirektör Otto Wangson:

En effektiv och human socialvård skall förebygga och lindra såväl medborgarnas materiella som andliga nöd. Den viktigaste formeln för att lösa dessa problem heter arbete. Den kan visserligen inte tillämpas överallt — ibland finns det ingen arbetskraft att ta vara på, såsom hos åldringar och svårt sjuka, ibland är det inte arbete som saknas, såsom för kvinnor med hem och barn — men mycket ofta är det, bristen på lämpligt arbete, som vållar ekonomisk misär med alla dess svåra följder.

Det är därför synnerligen uppmuntrande, att det tydligen inte finns något politiskt parti, som vågar helt nonchalera kravet på "full sys-selsättning". Och det är lika uppmuntrande att de partiellt arbetsföras problem under de senare åren nått ett sådant beaktande. Svårigheterna för de partiellt arbetsföra är visserligen långtifrån något, som just nu blivit aktuellt, men mera pockande missförhållanden har hittills skynt sikten.

Detta gör att vi nu står ganska oförberedda inför de nya krav, som situationen ställer på oss. Vi måste experimentera

från FÖRBUNDSARBETET

MEDELPADS LUNGSJUKAS KONVALESCENTFÖRENING

har nu tillsammans med lokalavdelningarna av De Vanförs Vål och De Blindas Förening i Sundsvall inflyttat i nya lokaler. Den lokala samarbetskommittén för partiellt arbetsföra har av stadsfullmäktige i Sundsvall erhållit 1,000 kr. och av kommunalfullmäktige i olika kommuner i Medelpad 600 kr. i hyresbidrag till de gemensamma föreningslokalerna.

Lokalerna invigdes vid en högtidlighet den 13 nov., varvid ordföranden i samarbetskommittén I. Frank redogjorde för tillkomsten av desamma och uttalade den förhoppningen att lokalerna skola komma att bli till stor nytta för föreningarna De Vanförs Vål, De Blindas Förening och Medelpads Lungsjukas Konvalescentförening. De Blindas Förenings hedersordförande Hj. Wide tog sedan till orda. Han framhöll att de blinda i flera år önskat sig en lokal och ett hem och uttalade sin glädje över att detta nu blivit verklighet. Herr Wide tackade Samarbetskommittén för det arbete den nedlagt för att få de gemensamma lokalerna till stånd och förklarade härefter desamma invigda under uttalande av den förhoppningen att lycka och välgång skall följa föreningarna i deras arbete.

Slutligen bjöd Samarbetskommittén de närvarande på kaffe.

KONVALESCENTFÖRENING BILDAD I GÄVLE

Den av interimstyrelsen utsända inbjudan, till deltagande i ett möte i NTO-lokalen söndagen den 22 okt. för bildandet av en lokalförening för tbc-konvalescenter i Gävle, hade hörsammats till ett för interimstyrelsen över förväntan stort deltagande.

Ordföranden i interimstyrelsen, herr Bertil Söderström, öppnade mötet och hälsade konvalescenterna hjärtligt välkomna och uttryckte förhoppningen att denna sammankomst måtte bli en god start för den nu tilltänkta lokalföreningen.

Herr Sven Lindberg, ordförande i Uppsala läns konvalescentförening och ledamot i styrelsen för De lungsjukas Riksförbund, lämnade därefter en ingående redogörelse över en konvalescentförenings uppgifter, dels när det gäller att lämna konvalescenter hjälp bl. a. med bidrag till omskolning,

oss fram på nya vägar, och vi måste skaffa oss de kunskaper i frågan, som står till buds.

Brevskolans intiativ med en kortfattad brevkurs i detta ämne är därför just nu mycket lyckligt. I denna kurs ges en snabbkiss över dessa problem och diskuteras möjligheterna att komma till rätta med dem. Det sker i en form, som bör tillfredsställa såväl socialarbetare som den socialt intresserade allmänheten.

vidare studier, o. dyl., en detalj som är av stor betydelse och som förekommer i relativt stor omfattning, och dels när det gäller att inbringa medel i föreningskassan på ett gynnsamt sätt och samtidigt även ernå ett resultat som är tillfyllest och täcker utgifterna för de härovan omtalade ändamålen.

Efter herr Lindbergs redogörelse fattades enhälligt beslut om bildandet av en lokalförening i Gävle, som i likhet med de i landet redan befintliga, skulle anslutas till De Lungsjukas Riksförbund i Stockholm.

Vid behandling av förslag till föreningens namn, beslutade mötet antaga namnet Gävle Konvalescentförening.

Gävle Konvalescentförening nyvalde därefter styrelse för det kommande arbetsåret vilken fick följande sammansättning. Herr Ernst Westin ordförande, fröken Birgit Östlund, sekreterare, herr Sven Andersson kassör, samt herr Bertil Söderström och Arvid Gustavsson utan funktion. Till suppleanter utsågos fru Britta Källén och herr Nils Erik Lindström. Revisorer blevo herrar Olov Söderström och Ingvar Hammar.

En kommitté, bestående av fru Tyra Björk, herrar Ernst Westin och Enar Andersson, valdes för att upprätta och inkomma till styrelsen med förslag till stadgar för Gävle konvalescentförening med Riksförbundets normalstadgar som grund.

Representanten för Sandvikens Konvalescentförening, herr Ivar Persson, framförde en lyckönskan över föreningens tillkomst.

STYRELSEN FÖR DE LUNGSJUKAS KONVALESCENTFÖRENING I PITEÅ

har haft sammanträde, varvid lämnades rapport om landstingets åtgärder för ordnandet av de lungsjuka konvalescenternas eftervård. Beträffande valet av delegat från de sjukas sida i den av landstinget beslutade utredningen hänsköts ärendet till Norrbottens lungsjukas centralorganisation. En del ansökningar om studie- och startbidrag bordlades, emedan avdelningen för närvarande ej har några medel.

Ordföranden meddelade att överenskommelse mellan Riksförbundet och Näringslivets granskningsnämnd nu var klar för Riksförbundets vidkommande. Näringslivets granskningsnämnd har som bekant till uppgift att sanera insamlingsverksamheten och förhindra att en del obskyra element okra på allmänhetens barmhärtighet till förfång för verkligt behövande. All listinsamling efter det gamla systemet får inte förekomma längre.

Ordf. meddelade också att beträffande speciellt de lungsjuka frodas en massa privatgeschäft i barmhärtighet som nu skall bliva föremål för de lungsjukas behandling. Särskilt ha de specialiserat sig på tidningar och tidskrifter. "Status", som är de lungsjukas eget organ, kommer att ta upp geschäften till granskning.

I övrigt behandlas en del organisatoriska angelägenheter.

INFORMATIONSMÖTE I SKUTSKÄR

Uppsala läns konvalescentförening hade i november anordnat ett informationsmöte i Skutskär, som samlat deltagare även från Sandviken, Gefle och Uppsala.

Mötet, som var avsett att sprida upplysning bland allmänheten för de lungsjukas eftervårdsfråga och aktualisera penninginsamlingarna särskilt till jularna, inleddes med musik, varpå kandidat C. L. Fogelberg från Uppsala höll ett hälsningstal. Föreningens ordförande, hr Sven Lindberg, Skutskär, talade sedan om de lungsjukas problem och be-

(Forts. å sid. 12)

TARMTUBERKULOS

Av
dr Gerh. Hertzberg, Oslo

Tarmtuberkulos är lungtuberkulosens vanligaste komplikation. 80—90 procent av dödsfallen i lungtuberkulos äro förknippade med samtidig tarmtuberkulos. Under århundraden trodde läkarna, att tarmtuberkulosen uppträdde endast i lungtuberkulosens sista stadier. Detta fick efter hand till följd, att om en patient fick tydliga symptom på tarmtuberkulos, antogo både läkare och patient, att slaget var förlorat. Senare forskning har visat, att denna åsikt inte var riktig. Jag skall återkomma därtill senare.

Tarmtuberkulosen är nästan alltid en följd av lungtuberkulosen. Den uppstår genom att patienten nedsväljer lungupphostningar, som innehålla tuberkelbaciller. Baciller från dessa nedsväljda lungupphostningar passera magsäcken och tarmarna och slå sig ned i en rispa i tarmslemhinnan. Här bildas det så tuberkler, knutar, som undan för undan smälta bort och bli till sår. Från såret kunna sedan tuberkelbacillerna, och med dem sjukdomen, sprida sig vidare nedåt tarmen och bilda nya sår. Tarmtuberkulosen uppstår nästan alltid i nedersta delen av tunntarmen eller i början av tjocktarmen. Vid utbredda former av tarmtuberkulos kan det finnas tätt med sår såväl i tunntarmen som i tjocktarmen.

Tarmtuberkulosen en egendomlig sjukdom.

Hur yttrar sig en tarmtuberkulos vid sjuksängen? Vilka symptom avger den?

Tarmtuberkulos är en mycket egendomlig sjukdom. Den kan bli ganska utbredd utan att ge de ringaste symptom. I andra fall kan den ge vaga och obestämda symptom, som påminna om magkatarr, tarmkatarr eller kronisk blindtarmsinflammation. De symptom, som vi bruka räkna som karakteristiska för tarmtuberkulos, äro ömhet för tryck särskilt på högra sidan av underlivet, lösa avföringar och smärtor i underlivet i sammanhang med måltiderna, avmagring, nedfatt matlust o. s. v. En närmare graaskning ger vid handen, att dessa symptom visserligen äro vanliga vid tarmtuberkulos, men de äro symptom på sjukdomens senare stadier. Å andra sidan uppträda samma symptom vid andra banala, ofarliga sjukdomstillstånd i magen, som ingenting ha att göra med tarmtuberkulos. Man gör därför klokt i att inte fästa för mycket avseende vid dessa symptom. Det är helt enkelt omöjligt att ställa diagnosen tarmtuberkulos med ledning av dessa eller andra kliniska, d. v. s. sjukbäddssymptom.

Triboulets prov höll inte provet.

En tid trodde man, att avföringsprov kunde hjälpa läkarna att ställa diagnosen tarmtuberkulos, men också här bedrog man sig. Påvisandet av blod i avföringen fick man sålunda liten hjälp av. Även vid den mycket känsliga benzidinreaktionen lyckades det endast i en fjärdedel av fallen att påvisa blod i avföringen. Förklaringen är den, att tuberkulösa tarmsår i stor utsträckning äro icke blödande, emedan blodkropparna spärras av den tuberkulösa processen, innan de nå såröppningen. Ett annat prov, på äggvita i avföringen, upplöslig i vatten — Triboulets prov — hjälpte inte heller. Det var visserligen positivt beträffande, praktiskt taget, samtliga fall av tarmtuberkulos, men det var också positivt vid ofarliga fall av tarmkatarr.

Röntgen bör kompletteras med kontrastmedel.

Det gäller vid tarmtuberkulosen liksom vid lungtuberkulosen, att röntgenundersökningen är alla andra undersökningsmetoder överlägsen, när man skall diagnostisera sjukdomen, och då helst i dess tidigaste stadium. Men en röntgenundersökning av tarmen är såväl för patient som läkare mycket besvärligare än en lungundersökning. Röntgenfotografiet påvisar som bekant den olika täthetsgraden i vår kropps vävnader. Den sjuka, inflammerade, vätskefyllda vävnaden i lungorna visar utan minsta konstgrepp en tydlig kontrast mot den klara, luftfyllda lungvävnaden. En röntgenfotografering av underlivet*) utan biträdande medel kunde på sin höjd påvisa en del luftanhopningar i tarmarna, i övrigt endast ett jämntjockt grått mörker. Man måste därför ånlita kontrastmedel, som ge starkare skugga än kroppsvävnaden, och som bör anbringas till det ställe av tarmen, som man vill undersöka antingen genom magmunnen eller ändtarmen. Antingen spolär man tarmkanalen med kontrastmedlet och kan då på röntgenbilden studera tarmkanalens yttre konturer. Avnötta, splitsade konturer äro tecken på sår. Eller också söker man få kontrastmedlet att bilda en tunn beläggning över tarmslemhinnan och kan då direkt på röntgenbilden studera tarmslemhinnans relief och konstatera de gropar i tarmreliefen, som tyda på sår.

Undersökningen sker på fastande mage.

Ett villkor för att få goda röntgenbilder av tarmarna är, att de måste vara i det närmaste tomma på matrester. Därför bör röntgenundersökningen av tarmarna ske på morgonen eller förmiddagen på fastande mage. Om införandet av kontrastmedlet företages genom ändtarmen, kan tarmen på förhand gott tömmas medelst avföringsmedel. Sker införandet av kontrastmedlet genom magmunnen, bör "kontrastgröten" i sitt förlopp följas från halvtimme till halvtimme under en tidsperiod av 4 till 9 timmar, räknad efter den tidpunkt, då patienten svalt gröten. Under denna tidsintervall är det nämligen, av erfarenheten att döma, som kontrastgröten passerar slutet av tunntarmen och början av tjocktarmen, de tarmavsnitt, där tarmtuberkulosen företrädesvis påträffas. Man ser, att en röntgenundersökning av tarmarna är en vidlyftig och besvärlig historia och kräver större och starkare apparatur än som är nödvändig vid lungröntgen. Därför är det inte många sanatorier, som ha tillräcklig röntgenutstyrsel och tillräckligt kunniga läkare för att företa en röntgenundersökning av tarmtuberkulos.

Förebyggande förhållningsregler av stor vikt.

Tack vare en systematisk röntgenforskning, veta vi nu en hel del mera om tarmtuberkulosen. Vi veta sålunda, att tarmtuberkulosen kan bli mycket utbredd utan att ge ringaste symptom, som kunna konstateras vid sjuksängen. Vi veta vidare, att begränsade former av tarmtuberkulos kunna botas, och vi känna till en del förhållningsregler och behandlingsmetoder, som påskynda sjukdomens botande. Slutligen har röntgenforskningen bekräftat antagandet, att vissa

*) Lokaliseringen underlivet innefattar i norsk läkarvokabulär även de nedre partierna av magen. Ö. a.

Från förbundsarbetet (Forts. fr. sid. 10)

lyste bl. a. de sjukas ekonomiska bekymmer efter utgången från sanatoriet. Han framhöll vikten av att de sjukas eftervård förbättras så att utgifterna för stat och kommun nedbringas.

Av den historik hr Lindberg lämnade över konvalescentföreningens verksamhet framgick att föreningen i Uppsala län bildades i september 1941 med 30 medlemmar. Dess medlemsantal är nu uppe i 500. Föreningen har bl. a. tagit till sin uppgift att centralisera insamlingarna för att därigenom få en rättvisare fördelning av insamlade medel. Han nämnde att insamlingsarbetet står under kontroll av överläkaren vid centralsanatoriet i Uppsala. Föreningen har även till uppgift att hålla kontakt med länets socialvårdande myndigheter. I detta sammanhang kom tal. in på de åtgärder Uppsala läns landsting förbereder genom att utreda frågan om tillsättandet av en kurator inom länet, vilken skall tillvarata de sjukas gemensamma intressen.

I ett intressant anförande redogjorde doktor Kurt Befritz, Älvkarleö — vilken även tidigare gjort föreningen tjänster — för lungtuberkulosjukdomens förlopp, tuberkulosödligheten i landet och de åtgärder myndigheterna vidtaga för att förhindra sjukdomens vidare utbredning. Han slutade sitt anförande med att uppmana allmänheten att hjälpa dispensärsköterskan i hennes många gånger svåra arbete ute i bygderna.

De båda anförandena senterades livligt. Hr Lindberg tackade sedan för den kollekt som upptogs, samt alla förmågor, som utan ersättning under årens lopp medverkat med underhållning på de olika sanatorierna i länet.

Programmets senare del upptog bl. a. uppträdande av skutskärsförmågor under ledning av hr Fjalar Press förstärkt med kuplettsångarna Kihlberg och Hammarbäck-Sandin från Gefle-amatörerna.

KONVALESCENTFÖRENING FÖR JÄMTLANDS LÄN BILDAD I ÖSTERSUND

Söndagen den 19 nov. hölls konstituerande sammanträde på kafé Frams klubbrum i Östersund för bildande av en konvalescentförening för de lungsjuka inom Jämtlands län.

förebyggande förhållningsregler i viss grad äro i stånd att förhindra, att en tarmtuberkulos uppstår hos en patient med lungtuberkulos.

Den första förutsättningen för botandet av en tarmtuberkulos är att sätta stopp för den oupphörliga tillförseln av tuberkelbacillmättade lungupphostningar. Med andra ord, lungtuberkulosen måste först botas genom kurbehandling, blåsning eller olika operativa ingrepp. Förutsättningen nummer två är, att tarmtuberkulospatienter får en rikhaltig och stärkande kost, som samtidigt är en önskekost för tarmarna. Tung och hårdsmält kost måste undvikas.

Direkta behandlingsmetoder föga tillförlitliga.

Från tid till annan ha en del läkare rekommenderat metoder, som skulle påskynda tarmtuberkulosens botande. Danskarna ha förordat konstgjord högfjällssol, amerikanarna överskottstillförsel av vitaminer i tomater och tran (A, D och C-vitaminer), tyskarna inblåsning av luft i bukhålan i likhet med samma procedur beträffande brösthälan vid lungtuberkulos. Dessvärre måste det sägas, att ingen av dessa metoder slagit igenom eller fått någon nämnvärd använd-

Riksdagsman Sigfrid Jonsson, vilken representerade riksförbundet, redogjorde i ett anförande för orsaken att en sammanslutning av de lungsjuka ansetts önskvärd. Delta-garna beslöt enhälligt bilda en förening med anslutning till De lungsjukas riksförbund, och stadgar antogs av mötet. Medlemsavgiften fastställdes till 2 kr. pr medlem och år.

Till styrelse valdes: ordf. Bror-Evert Normann, kassör Gunnar Lögdberg, sekr. Reidar Wågland, v. ordf. Sigfrid Jonsson och v. sekr. Karl-Erik Westlinder. Revisorer: Ingemar Sefastsson och Nils Hedberger.

NORRBOTTENS LUNGSJUKAS CENTRALFÖRENING

har hållit styrelsesammanträde i Luleå. Från den av landstinget tillsatta kommittén, vilken skulle utreda frågan om anläggande av andelsträdgård samt verkstadshem för länets lungsjuka konvalescenter, lämnade föreningens representant hr Gerhard Karlsson, Piteå en arbetsrapport. Årets landsting har som bekant på verkställande utskottets förslag beslutat avsätta 100,000 kr. för konvalescentvården inom länet. Den av landstinget tillsatta kommittén upplöstes och frågan hän-sköts till 1941 års sjukvårdskommitté. Till denna äger Centralföreningen för Norrbottens lungsjuka rätt att utse en representant. Styrelsen valde enhälligt därtill hr Gerhard Karlsson, Piteå, med hr Vidar Östling, Luleå, som ersättare.

Dessutom behandlade styrelsen flera interna frågor av stor betydelse för länets lungsjuka konvalescenter.

KONVALESCENTFÖRENING BILDAD I NYBRO.

Vid ett på initiativ av Kalmar Konvalescentförening anordnat möte med lungsjuka i Nybro bildades den 8 dec. Nybro Konvalescentförening för lungsjuka. Ordföranden i Kalmar Konvalescentförening Carl Hellström lämnade en redogörelse för De Lungsjukas Riksförbunds arbete för de lungsjuka, dess betydelse och uppgifter samt hur en konvalescentförening skall arbeta.

Till styrelse valdes Arne Williamsson, Grönvägen 38, Nybro (ordf. och tillika korresp.), Otto Joabsson, Algatan 13, Nybro (kassör), Oskar Sund (vice ordf.) och Georg Karlsson (vice sekr.).

Den nybildade föreningen beslöt att begära sitt inträde i Riksförbundet.

ning. Sedan gammalt har man vid enstaka tillfällen såsom en radikal behandling begagnat sig av ett operativt avlägsnande av den tuberkulossjuka delen av tarmen. Denna metod har sedan använts vid fall, där tarmtuberkulosen begränsar sig till ett mindre tarmavsnitt. Ett annat villkor är härvidlag, att patientens allmäntillstånd är så pass gott, så att man kan utgå från att han kan utstå denna relativt svåra och långvariga operation utan återfall i sin lungsjukdom. Allt som allt måste man säga, att tills vidare finns det ingen säker och lovande direkt behandlingsmetod av tarmtuberkulosen. Patienter och läkare ha då att lägga desto större vikt vid att hindra, att tarmtuberkulos uppstår.

Här har alltså forskningen lärt oss följande: Först och främst gäller det att upptäcka och behandla lungtuberkulosen på ett tidigt stadium. I stort sett gäller nämligen satsen: utan tuberkelbaciller i nedsväljda lungupphostningar ingen tarmtuberkulos. Av detta följer, att allt som göres för att bekämpa och behandla lungtuberkulosen är förebyggande mot tarmtuberkulosen. Det andra förebyggande medlet är, att den lungtuberkulöse får sund, närande och vitaminrik kost.

500 år f. Kr. — vad gamla papyrus berättar

Efter israeliternas uttåg ur Egypten och bosättning i Palestina cirka 1200 f. Kr. voro både de politiska och kommersiella förbindelserna mellan deras nya hemland och Egypten livliga. Bortsett från alla andra bevis uppträda judar från förra hälften av 7:de årh. allt talrikare i Egypten. De ha efterlämnat inskrifter i en grav åtskilligt söder om Kairo. När Egypten förlorat sin egen värnkraft, inkallades allt oftare utländska legosoldater, och judar skola ha deltagit i Psammatik II:s (593—588) fälttåg mot etioperna. Några år senare låg en garnison av judar, syrer och greker på Nilön Elephantine långt i söder, vid nuvarande Assuan-dammen. Denna ö var som gräns mellan den segelbara och icke segelbara delen av Nilen viktig som garnisonsort och lastageplats. Denna blandade garnison gjorde myteri och synes i senare delen av 6:de årh. ha ersatts med en helt judisk garnison.

Åren 1898—1908 påträffades på ön ett antal papyrer, som beröra denna judiska garnison under tiden 495—400 f. Kr. De äro avfattade på arameiska, ett semitiskt språk, som i främre Asien var det diplomatiska och internationella språket, men även trängde in som det dagliga livets språk och i Palestina utträngde hebreiskan.

Judarna på Elephantine tjänade först som legosoldater åt den egyptiske farao åren närmast före 525, och att det redan vid denna tid varit en betydande bosättning, framgår av att kolonien haft eget Jahvetempel. När perserkonungen Kambyses 525 lade Egypten under sitt välde, övergingo de i persernas tjänst, som varade till 404.

Papyrerna, som påträffats hopvikna, omlindade av snören och förseglade, föra oss mitt in i det dagliga livet i denna tidiga judiska koloni. Grundvalen för soldaternas och deras familjers existens voro de jordområden, som en gång tilldelats dem, och som voro ärftliga inom familjerna. Urkunderna äro gåvobrev, kontrakt om spannmålsleverens till garnisonen, rättgångs-, giftermåls- och lånehandlingar etc. Judarna hade allehanda affärsförbindelser med egypterna. De levde liksom egypterna under den persiska lagen, men hade egen rättsskipning, och en ordförande jämte ett kollegium av präster skötte förvaltningen.

Intressantast äro de religiösa förhållandena. Det visar sig att det ej rädde samma stränga religiösa bundenhet, samma minutiösa iakttagande av detaljerade föreskrifter som i judendomen i Palestina, sedan man återvänt ur fångenskapen i Babylonien och speciellt sådan Esra i mitten av 5:e årh. genomfört den nyreglerade Moselagens föreskrifter. Dessförinnan hade judendomen ej ägt någon sträng systematisering och reglering av de religiösa förhållandena, inga fem Moseböcker. De sammanställdes nu, helt visst av äldre källor, och därvid gavs åt framställningen den tendensen, att orsaken till de nationella olyckorna var att lagen försummats och att, endast om man återvände till den forna troheten mot den, fanns det hopp för framtiden, eller som

Det gamla Egypten.

rabbintraditionen säger, "lagen var glömd, och Esra återställde den." Det visar sig nu alltså, att judarna i Elephantine mera ansluta sig till för-exilens friare anda; de äro lika goda jahvetrogna som judafolket i Palestina, men stå främmande för den behårda judendomen, som utvecklas där. I domstolsederna svärjes sålunda en gång vid en egyptisk gud, den gamle kanaanitiska guden Bethel o. a. omnämnes, och man hyser ej de senare judarnas skrupler att skriva och uttala Jahve. I Jahvetemplet i Elephantine offrades, vilken enligt lagen ej var möjligt annat än i Jerusalem. Och när Darius II 419 ingrep och ordnade påskfesten, så är det t. o. m. möjligt att någon dylik ej förut firats i den judiska garnisonen. Det är samma öppenhet, samma tolerans, som senare igenkännes i strävandena i

Nilen på faraonernas tid.

Alexandrias lärda värld att förena judisk och grekisk sinesart.

När 412 uppror utbröt i Egypten mot perserna, hade detta svåra följder för kolonien. En persisk härförare lät jämte den egyptiska guden Chnums fientligt stämda prästerskap förstöra templet. Persern blev väl straffad, och judarna erhöilo tillstånd att återuppbygga templet. Emellertid frigjorde sig Egypten 404 f. Kr. från perserna, och därvid kom förmodligen det inhemska prästerskapet i tillfälle förhindra att templet återuppbyggdes. Den judiska garnisonen tycktes ha förlorat sin militära karaktär men kvarlevde förmodligen på platsen.

Här är ej stället att skildra hur judarna i Egypten liksom andra medelhavsländer i de följande århundradena blevo allt talrikare. Särskilt Alexandria är bekant som ett tidigt centrum för deras bosättning i främmande land. Där uppkom också behovet att översätta deras religionsdokument, gamla testamentet, till tidens allgiltiga språk, grekiskan, liksom där de svåraste judepogromerna i antik tid ägde rum.

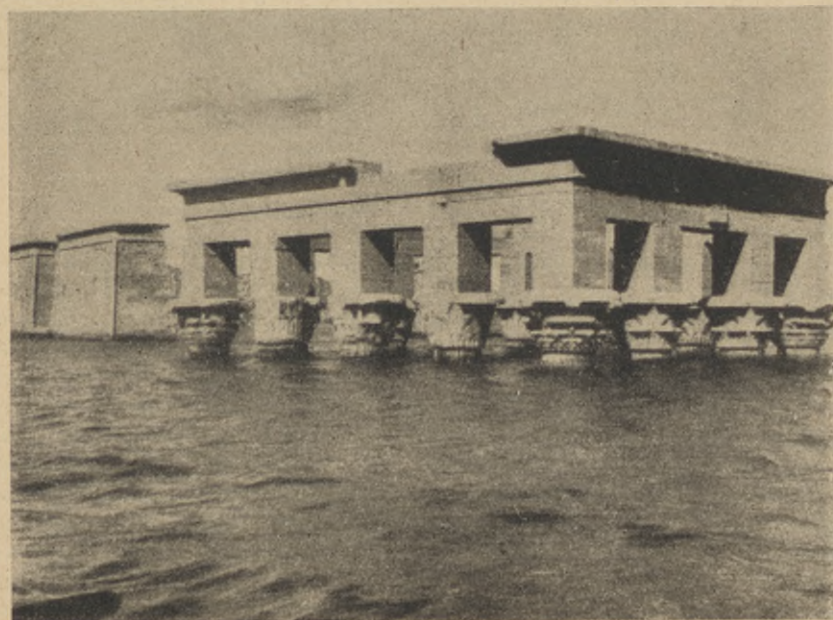
Bland papyrerna är en arameisk översättning av Darius I:s stora inskrift på grekiska, babyloniska och persiska över sina regeringshandlingar. Den inhöggs på en otillgänglig klippvägg i Persien cirka 510 f. Kr. och kopior av den på olika språk utsändes till de underlydande folken för att göra den känd och förhårliga regenten (en kopia har funnits i Babylon). Även till judegarnisonen i Elephantine synes en sådan kopia ha kommit. Det är dock ej den beva-

Spannmålsmagasinet i ett judiskt fort.

rade papyren, ty den är från cirka 430 och är alltså i sin tur en kopia.

En annan papyrus är av största intresse. Den innehåller en folkbok, Achikars ordspråk, som förut varit bekant endast genom hänsyftning på Achikar i den apokryfiska Tobitboken (fr. c:a 230 f. Kr.) och i sena versioner från kristen tid, syrisk, arabisk, armenisk, etiopisk, grekisk, slavisk, rumänsk och turkisk. Om dess ursprung har man förut varit mycket tveksam. Innehållet är i huvudsak följande: Achikar är vesir hos den assyriske konungen Sanherib. Han uppfostrar en adoptivson Nadan, men då denne ej motsvarar hans förhoppningar, upptager han i stället hans yngre broder. För att hämnas anklagar Nadan hos konungen Achikar för högföräderi. En tjänare sändes ut för att döda den trogne Achikar. Det sker emellertid ej, utan Achikar undångömmes. När sedan Assyrien råkar i olycka, ser konungen vad han förlorat, och när han får veta att Achikar lever, tillkallar han honom. Straffet när den otacksamme Nadan, som kastas i en grop vid ingången till palatset, där han dagligen till sin död får höra Achikars förmaningsord. Sens moral: den som gräver en grop åt andra, faller själv däri! Denna inledande berättelse var från början mycket kortfattad, och de inlagda vishetsreglerna av allmänorientalisk art voro det huvudsakliga. Man är numera böjd för att tillskriva berättelsen asyriskt-babyloniskt ursprung. Den har fått sin utformning omkr. 550 i Babylonien, därefter har den via persiskan nått den arameiska formen, som föreligger i Elephantinepapyren från c:a 430 f. Kr.

Den stora Assuandammen har sätt flera öar med ruiner under vatten.

Dessa båda papyrer visa alltså en annan sida av den judiska koloniens liv. En medlem därav har i kopia åt eftervärlden velat bevara en märklig historisk urkund, och koloniens litterära spis har varit tidens vanliga, legendarisk berättelse med moraliserande syfte och visdomsregler.

Rudolf Wärnlund:

"DEN LILLE MANNEN"

Man kallade honom "den lille mannen", men det var förstås de äldre som gav honom namnet, ty vi barn, som voro jämnåriga med honom och alla ville känna och anse oss vuxna, kunde naturligtvis icke utmärka och ära någon like med en sådan benämning.

Fadern var skärslipare och kom med pojken och en slipstenskärta till Dybo gård, strax härutänför Stockholm, på vårsidan. Han var en liten människa med ständigt skälvande händer, vilka blevo stadiga endast när han höll det gnisslande stålet mot den svängande och vattendrypande gamla slipstenen; han verkade frusen och huttrade ofta till, varvid en jämmerlig snyftning trängde fram mellan hans blåbleka läppar, och hans små ögon runno, blinkade, höjdes och sänktes i ett sträck på ett fågelaktigt skyggt sätt.

"Tant Lovin", som var hushållerska på Dybo gård, brukade få sina knivar slipade av drängarna, men hon tyckte synd om skärsliparen och den lille pojken, som såg så smutsig och bestämd ut, och gav honom gärna en smula sysselsättning. Han böjde sig över stenen som tänkte han i lidelsefull kärlek omfamna den, trampade ivrigt och arbetade med hela kroppen för att visa hur han uppskattade vänligheten och gjorde sitt bästa för att förtjäna den. "Tackar", sade han med gurglande röst, "tackar allra ödmjukast frun, det här går som en dans, alldeles precis som en dans —" Han pus-

tade, öppnade och slöt sina rinnande ögon, gav kvinnan några snabba försiktiga blickar och sade sedan med nyvunnen tillförsikt: "Ja frun, här trampar jag nu min slipsten i ensamheten, och nu drar jag iväg i ensamheten igen; sen drar jag fram på vägarna med min slipsten och min pojke! Förr hade jag dock min hustru med mig! Det var en duktig kvinna. Hon dog för ett år sen. När vi vaknade en kullen morgon i en lada intill Järnö bruk så såg hon på mig och sa: 'Ja Efraim, nu har jag visst fått döden i kroppen och han vill att jag ska stanna här!' Men sen stod hon upp och vi gick hela den dan, vi gick i ett sträck in till lasarettet i Falun och där dog hon efter två dar i lunginflammation. 'Ta god vård om pojken, Efraim', det var det sista hon sa, 'ta god vård om honom och han blir en lika bra hjälp som jag!' Och det är en duktig krobat, frun, det är säkert, han går sina två mil som ingenting, fast han bara är åtta år, han är min själ lika styv i benen som far sin —" Men just när han slutat denna lovsång till pojken och sig själv, då vek sig benen under honom och han sjönk ihop som en tomsäck. Där han hjälplös låg på marken uttryckte hans frusna ansikte en namnlös förtvivlan och förödmjukelse. Men pojken tog upp den halvslipade kniven och frågade: "Ska jag fortsätta jobbet, far —?"

Och tack vare den frågan lät Tant Lovin skärsliparen och

hans pojke stanna på Dybo gård en tid för att vila. De fingo bo i en halvförfallen gammal smedja i gårdens utkant.

*

Under de varma soliga dagarna stod mannen utanför huset med sin kärra och slipade allt som man gav honom, yxor, knivar, saxar och liar; trots sina skälvande händer och vatt-net som ideligen rann ur ögonvråna var han mycket skicklig i sitt yrke, och dessutom på ett rörande ödmjukt och beskäftigt sätt angelägen om att visa hur han uppskattade hushållerskans godhet och gärna ville göra rätt för maten som han efter gårdsfolkets måltider fick gå och hämta i köket. Så fort någon ställde sig att se på hur han arbetade började han berätta om hustrun och deras gemensamma kringstrykarliv. När mannen saknade arbete gick pojken omkring och skaffade sådant. Och han var som fadern sade "en duktig krabat —". Han hade tydligen aldrig lekt och stojat med jämnåriga barn utan därute på vägarna blott haft vuxna människor med allvarsfyllda röster och tunga rörelser att efterlikna, därför uppträdde och talade han utan tvekan som om han kände sig likt en man.

Han gjorde en avmätt bugning för Tant Lovin och sade:

— Jag hoppas frun har nånting att göra för oss i dag —

Och när han lämnade något färdigt arbete förklarade han självsäkert:

— Det är fint gjort, det här, ingen kan göra det bättre! Prova bara, man skär hårstrån med den där köttkniven —

En dag när han icke fått någonting att göra tog han helt resolut trädgårdssaxen från en dräng och gav sig iväg mot smedjan.

Drängen for efter och grep honom i örat.

— Hallå, min lille man, sade han, vart ska du bära iväg med saxen?

— Den ska slipas, sade pojken bestämt medan det bubb-lade i hans näsa, inte kan Ni använda den nu, inte, det tar ju en hel dag att klippa av några stjälar —

— En sån liten trilsks unge, sade drängen förorättad och nöp hårdare i pojken öra, ska du mästra en annan —

Nu kom patron, Farbror Niklas som han kallades, fram ur en lövsal där han suttit med sin unga hustru och deras lille son, en vacker blek pojke i spetskolt och mjuka skor. Han var tjock och bred och hade ett stort ansikte som var skrämmande hårt, men ofta uttryckte en godmodig ironi. Han såg ner på kringstrykarpojken, vilken trots smärtan i örat icke ändrade en min, och frågade i opersonlig ton:

— Han stjal väl som en korp, den där, han är väl en riktig liten landsvägstjuv, inte sant?

Men innan drängen hunnit svara hade pojken slitit sig lös ur örongreppet och steg nu fram mot gårdens ägare; hans otvättade ansikte var flammigt av sinnesrörelse och ögonen gnistrade av vrede.

— Vet hut, din tjocka drummel, skrek han gällt, jag tjuvar aldrig! Kan du säga att jag eller min pappa tjuvat nånting, vad?

Med obeskrivbart förakt vände han sedan ryggen åt de två häpna männen och gick bort; han gick med jämna, säkra luffarsteg och verkade, i sina styva långbyxor, som kring smalbena voro hårt lindade med snören, som en stark självsäker karl i miniatyr.

Nej, det fanns ingen som kunde påstå att skärsliparen eller hans duktige krabat "tjuvat" någonting, och ändå tycks det ha varit meningen att de skulle ge sig iväg på kvällen, ty när mannen kom från köket var han tomhänt och mycket bekymrad; han vaggade med huvudet och förde vil-

rådigt händerna upp och ner, petande sig på näsan och kliande sig på benen omväxlande. Men just då var pojken ute och gick som vanligt. Han kom in i trädgården, hittade en glittrande tingest på en sandgång, kastade den först ifrån sig, tog sedan upp den, blankade och synade den först nyfiket en stund, och steg därpå tveksamt fram till lövsalen, i vilken godsägarefamiljen satt samlad.

— Du har tappat en leksak, sade han till den lilla vackra pojken, här är den nu; men du ska i alla fall hålla reda på dina leksaker bättre!

Den andre tog emot tingesten, men rynkade samtidigt på näsan och sade:

— Det där är ingen leksak, din dumsnut, det ser du väl att det är en brosch!

Samtidigt sprang den vackra godsägarefrun upp och slog i sinnesrörelsen ihop händerna.

— O himmel, skrek hon häpet, det är ju min briljant brosch! Var har du hittat den?

— I sanden därnere, svarade pojken buttert. Sedan vände han sig om och gick, tydligen illa berörd av det uppsående som hans fynd väckte. Då han hunnit ner till grinden stannade han ett ögonblick och såg med lika stor förundran som ringaktning på de två vuxna människorna, vilka stodo tätt intill varandra och vred och vände och putsade ivrigt den glittrande tingesten; det verkade som kände han sig lik en gammal vis man, vilken betraktar några barn som fått ny leksak.

*

Men efter den dagen blev det visst aldrig mera tal om att inhysningarna i smedjan skulle flytta, därför stannade de hela sommaren och fortsatte att leva såsom de börjat. Gårdsfolket skrattade åt skärsliparens historia och betraktade pojken med en blandning av skämtsamhet och motvillig beundran.

— Han stjal inte den där lille mannen, sade man, härmande Farbror Niklas röst och sätt, han är minsann ingen tjuv!

— Han stjal inte, han är ingen tjuv, sade även vi barn, hans jämnåriga, som om vi yttrade något särskilt märkligt och oväntat. Men vi vände oss aldrig vid honom, vi lärde aldrig att tycka om honom. Han var alltför besynnerlig och egenartad, han lekte aldrig, slogs aldrig, skrek aldrig i hejd-lös fröjd eller smärta såsom andra barn, utan gick där för sig själv, allvarlig och tung som om han redan vandrat oerhörda sträckor genom livet, och samlade knivar, saxar och yxor till slipning; det fanns ingenting av ett barns omedelbarhet, naivitet och grace, eller ens av ett barns grymhet och överlägsenhetssträvanden, hos honom, ingen förtjusning, ingen rädsla i hans hållning mot yttervärlden. Och i stället för att så småningom tina upp i den glada, soliga omgivningen, bland gårdens människor som arbetade relativt lugnt och tryggt och utan misstänksamhet mot ödet, blev han allt buttrare, allt mera sluten; det var som om den ständiga åsynen av andra varelser, vilka oavbrutet rörde sig omkring honom, endast gjorde honom verkligt medveten om hans egenart, vilken han därvid instinktivt slöt sig omkring för att behålla och värda. "Han stjal inte, han är ingen tjuv", sade människorna. Men därmed tycktes man också ha uttryckt den enda likhet som fanns mellan honom och dem själva. Och en dag på höstsidan brast för övrigt även detta band mellan skärsliparpojken och världen, ty när en av drängarna händelsevis kom hem till gården fick han se pojken på väg ut med en hoprullad stor flit under armen.

(Forts. å sid. 26)

Börje Veslen:

EPITAF

Nyss läste jag om honom — att han slutligen mött sitt öde. En torped tog hans fartyg där ute i konvoj på Murmansk. Det är länge sedan jag kände honom, och det gjorde mig ingenting att läsa om det, inte mer än om alla andra man läser i dessa dagar. Jag kände honom för länge sen — då han gick vaktman vid Färgenäs bojar. Jag hörde också ibland talas om honom genom andra, ty han hörde till dem man talar om, till dem som ger fantasien spelrum och impulser. Det ligger nu alltsammans så långt tillbaka, och av dem som förr berättade om honom ha liksom han många redan mött sitt öde.

På den tiden jag kände honom var han förste styrman på s/s Nordvåg av Göteborg. Han var en småväxt man, var flintskallig och hade inte en tand kvar i munnen — han sade att allt detta kom sig av gula febern. Två fingrar på hans vänstra hand hade gått i en storm på Atlanten, och han gick med ombunden mage som minne av ett bräck han ådragit sig i Kinesiska sjön för femton år sedan. Han hade inte haft tid att reparera skadan — inte på femton år. Han var en skamfilad, illa medfaren man. Livet hade inte skonat honom, människorna lika lite. Själv skonade han ingen.

Nej, själv skonade han ingen. Men han hade en passion, en djup passionerad kärlek till något. Han älskade Hull.

Slår man upp i ett lexikon skall man finna att denna stad har nära trehundrausen inneånare, att den är byggd på en lågslätt och skyddad av vallar mot havet. Man skall finna att befolkningen livnar sig på skeppsfart och trålfiske vid Island och Barents hav — när det är sådana tider. Men ingenting skall man finna som förklarar att denne styrman från Göteborg älskade staden.

Kanske berodde det på att det var den enda stad han kände till, där han inte råkat illa ut utan blivit väl behandlad. Det hade hänt honom i andra städer, att han fått gå från hotell till hotell hela natten utan att bli mottagen. Han visade sina pengar, visade sina papper: det var bra, mycket bra och allting i bästa ordning — men man ville inte ha honom i huset. Han passade inte — med sitt kala huvud, sin trasiga hand, sin tandlösa mun och sjögången. Livet hade härjat honom så att man blev rädd för dess realiteter vid att se honom. Det var med knapp nöd många gånger han lyckades få en polisfinka att sova i. Ändå var han vid dessa tillfällen landgångsklädd, i finaste rigg, putsad, nyrakad och med blomma i knapphållet. Men till Hull hade han kommit redan som förrymd sextonårig skeppspojke utan att man gjorde honom något.

Hans dröm var att en gång få medborgarrätt i den staden. Som värdshusvärd skulle han slå sig till ro i Hull, leva där få barn och dö för. Tanken på barnen kunde ofta helt och hållet uppta honom: att gjuta sitt blod i det förträffliga Hull-blodet, att uppgå i Hull. Att leva vidare i Hull — genom alla generationer. Och i Hulls jord skulle en gång hans ben vila. Inte ens det unnade han sig: att dö på havet: Allt hörde Hull till.

Året efter att han tagit sin examen på navigationsskolan där i staden, svarade han på en giftermålsannons, ingick äktenskap med en Hull-kvinna och for i långtradare som tredje styrman på s/s William Shakespeare.

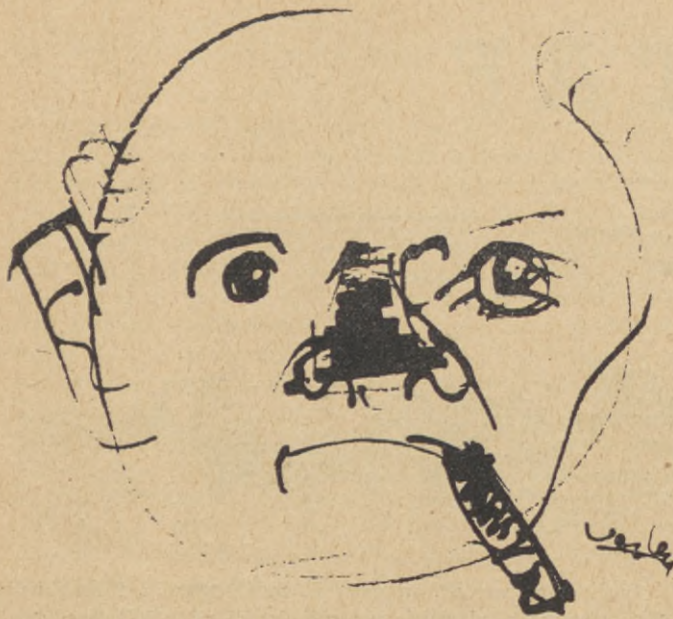
Det var en lasttramp med irreguliera turer mellan världshamnarna — på mer än ett år kom han inte hem. Så dök han upp i alla fall mitt i natten med några timmars ledighet och sjömannens naivitet på fickan. Men därför att han älskade denna kvinna med vilken han gift sig för Hulls skull, visade det sig nu att hon var från Newcastle. För han slapp inte in till henne, till sin egen hustru, han skulle komma igen senare. Senare! I dagbräckningen var han ju på väg mot Havanna, Rio eller Kap! Men han slapp inte in.

Det var hans första äktenskap. Han ingick ett andra med samma resultat — absolut identiskt. Annonser och vigsel, långtrade och closed door. Den gången tog han en änka med två barn utan att det hjälpte. Men hans tro på Hull förblev orubbad, denna tro var hans religion, hans moraliska ryggrad.

Kanske kan det inte förklaras bara med den där händelsen som skeppspojke. Det spelar många omständigheter in, händelser och stämningar. Dimman över Humber en natt när fiskeflottan kom med flackande ljus efter raiderna i Barents hav; en kvinnas fuktiga leende som svept honom i lycka en kväll när han gått ensam i livet; en gammal hästkrake som ätit ur hans hand vid Alexandra Dock . . . Kanske slog stadens hjärta i takt med hans, kanske ropade det ur stenar och asfalt där han gick: Här är du hemma — hemma!

Och han, den hemlöse, hörde rösten, fylldes av lycka och längtan och tacksamhet: Dig ger jag allt!

Så var det att han ingick äktenskap för tredje gången. Nu tog han det i egna hårda händer, annonserade själv och dikterade villkor. Resultatet blev en änka utan barn men med Hull-blod sedan generationer. Och eftersom han stigit med åren till befälhavare tog han henne med sig på s/s Sydic, tretusen ton. I

Kanalen blev han så påränd av oljetanken Matador IV av Plymouth, tiotusen ton i ballast och sjönk på tre minuter. Men ingen förolyckades, alla räddade livet, hans nya änka räddade sig i nattdräkt.

På detta följde sjörätten — mer än två år tog det. Vems skulden varit stod inte att utreda, vittne stod mot vittne, krav mot krav. Så dömdes båda lika skyldiga till sist och alltsammans glömdes. Men i många fartyg på haven talade man om att nu hade han mistat sitt befäl, kaptenen på s/s Sydic, styrmannen från s/s William Shakespeare av Hull. Han var känd och fruktad, han skonade ingen, nu skonades han inte.

Lång tid efter detta gick han utan sjöarbete, drog sig fram på tillfälliga jobb i land. Så blev han styrman igen för med kol och stycke gods mellan Hull och Göteborg, steg i graderna, var förste styrman igen efter ett par år.

Det kom en tid då sjöfarten syntes lamslagen, de flesta har väl glömt de där depressionsåren nu. Över allt i hamnarna låg fartyg upplagda, låg som väldiga öar av vrak vid bojar och kajer. I alla hamnar gick tusentals arbetslösa, också styrmannen blev arbetslös, eftersom han var gift fick han bli vaktman till sist.

Det var vid Färgenäs bojar, och det var det året jag kände honom. Där låg han ett år, låg där i två. Såg fartygen förfalla och rosta ner, alltmer bli lika skrotupplag och alltmer odugliga — då är torpeder bättre! Men han värdade dem så gott han kunde, knackade rost och målade, höll dem vid liv.

Och längtade. Längtade efter Hull, efter denna kvinna från Hull han gift sig med. Sedan han släpat fram det första året vid Färgenäs skrev han till henne och bad henne komma. Och jo — hon var inte ovillig, inte alldeles ovillig. Det var bara så att just nu kunde hon inte.

Så är det än det ena och än det andra. Alltid har hon något att skylla på. När han väntat i tre år hade hon ännu inte kommit. Mer än hundra gånger hade han mött upp vid Hull-båten i full gala, putsad, rakad och med blomma i knapphållet. Blomman — den satt i en behållare på andra sidan uppslaget med vatten i, behållaren kunde ingen se, den var patent. Mer än hundra gånger hade tullmän och lotsar grinat i smyg åt honom, sen de

med ficklampor signalerat Hull-båtens ankomst ut till honom och han rott i land.

Men så måste det ju kunna förklaras detta att hon inte kom. — Kanske älskar hon mig bara till hälften, tänkte han. Denna hopplösa tanke får makt med honom, lämnar honom ingen ro. — Inte alldeles, inte helt och hållet, bara till hälften . . . Att hon inte alls älskar denne man, den tanken vågar han inte tänka, den släpper han inte fram. Och när den plågsamma misstanken tar honom i besittning att också de andra varit likadana, att också de bara älskat honom till hälften och att aldrig någon helt och fullt varit hans, finner han för första gången detta strävsamma och farliga liv i försakelser och arbete meningslöst och utan värde.

Vem vet hur länge det hade kunnat fortgå på detta vis om han inte fått befäl igen, om han inte blivit kapten på s/s Nordvåg av Göteborg. Då — när han mottog rederiets utnämning och order, stod med ens det oerhörda i situationen klart för honom; i nära fyra år hade hon hållit honom för narr, till hela hamnens åtlöje. Men ännu var det tid, fjorton dagar hade han på sig, nu skulle hon komma.

Med skeppshandlaren angbarkass far han in till hamnen och han stiger i land med minen och hållningen hos en man som fattat ett oryggligt, allt avgörande beslut. Det är inte bara en rehabilitering inför Färgenäs lotsar han vill ha, här går en man som älskar Hull och som hållits för narr av en kvinna från den staden. Man kan förakta ett yrke för en mans skull som utövar det, man kan förlora en stad för en kvinnas skull. Med darrande hand skriver han ut telegrammet till henne: Come or divorce! Och han lägger till, skrämmd av det avgörande i formuleringen när han ser orden på papperet, tvekande och obeslut-samt: Du älskar mig bara till hälften. Daddy.

På utgående passerar han sedan Hull-båten vid Vinga, genom kikaren ser han henne vid relingen, hon vinkar. Och med djup rörelse mottar han hennes telegram i Atlanten, detta telegram som i hans nöd ger honom den befriande vissheten om hennes obrutna lidelse för honom: I love my daddy. Not half.

*

En händelse bara, en episod, belysande en sida av hans karaktär — en löjlig sida kanske. Men jag var inte med vid Murskank, och kan inte berätta om det som hände där. Jag kan föreställa mig det, se det för mig åtminstone i det väsentliga. Och det har inte med någon löjlig sida i hans karaktär att göra. Men det lämnar jag åt någon annan att berätta om.

En päls

kan Ni köpa redan nu!

Skriv eller ring till

SUNDELINS

DOMSJÖVERKEN

Tel. Örnsköldsvik 52 02, 52 52.

EN TAVLA RAMLAR NED

Efter några dagars ihärdigt regn smällde det, på en gång till med kyla och hagelblandad, torr och vass snö, som snålblåsten och kastvindarna sopade ihop och tornade upp längs vägkanterna. Och tack vare det hastiga väderombytet fick Filip Åman en extra släng av reumatisk värk i ena foten, så att han för den skull måste hålla sig inne i stugvärmen. Han hade foten inlindad i en gammal yllekofta och satt vid sin skomakardisk och skrapade sulorna på ett par bastanta smorläderstövlar med en glasbit.

Medan han väntade på att trillan över blåslampan skulle bli varm, sträckte han sig bort till blötbaljan, vände på ett par läderhalvor och sneglade samtidigt åt Kristin, som var på sitt puttrigaste humör och smällde med ugnsluckan, spiselringarna och allt vad hon fick i händerna.

På var sitt sätt ledo de av vintern och längtade till våren. Kristin trivdes inte på landet under den mörka tiden på året, led av mörkret, tystnaden och ensamheten och hennes lidande var ganska närbesläktat med lappsjukan. Filip var född i stugan och kunde inte förstå hur någon kunde vantrivas, där det var varmt och fanns fullt upp med mat.

Han hade sin reumatiska värk och Kristins underliga lynne att dras med vintrarna igenom. Hennes motsägningslusta räckte däremot året runt, men den led han inte stort av. Tjugo års äktenskap hade lärt honom att lägga orden så, att de skenbart stodo i strid med hans önsknings. En del påstod att han var toffelhjälte. Det var långt ifrån sant, han var bara en fridsälskande man och tyckte illa om att använda maktspråk — om det var så att han någon enstaka gång ville rå.

Kristin hade bakat och rostat kaffe, doften av hembakat bröd och nyrostat kaffe spred sig i stugan och blandade bort lukten av läder och beck. Hon stod vid spisen och passade kaffekitteln, gnatade och småträtte och schasade åt katten, som förskräckt sprang under sängen och gömde sig.

Filip var trött på hennes gnat och skulle gått ut ett slag, om han bara kunnat fått skon på sin svullna och värkande fot. Han längtade efter en stunds ensamhet och ro.

— Vad säger du om vädret? sade han och såg ut genom fönstret.

Kristin svarade inte genast, tycktes överlägga med sig själv om hon skulle svara vänligt eller tvärtom. Om hon nu skulle svara alls. Hon lade ett klarskinn på kaffekitteln, slog kaffet genom pipen några gånger och smakade av det. Och när hon dröjt så pass länge med svaret, så föredrog hon att tuga till dess han upprepade frågan.

— Vad jag säger om vädret, sade hon buttert. Jo, att det inte är nådigt att ta sig fram på vägarna i den här välsignade halkan.

— Just min tanke, sade Filip och slängde de färdiga stövlarna på golvet. Han reste sig och haltade mödosamt bort till lästhyllan och valde ut ett par läster. Sedan han satt sig igen, sade han: Visserligen lovade jag handlarn att få stövlarna hemburna innan kvällen, men han kan gott vänta tills i morgon.

— Varför ska han behöva vänta tills i morron, när hans stövlar är färdiga i dag? rev Kristin i och var belåten över att kunna säga emot. Man ska väl i alla dar hålla ord.

— Hålla ord är en sak och kunna en annan, svarade han och tog upp ett par skor från golvet, rev sig bakom örat och mumlade halvhögt medan han synade dem: Att folk alltid ska slita skorna till långt inpå bindsulan. Han tog upp läderhalvorna ur blötbaljan och lät den rinna av, såg på Kristin över glasögonen och fortsatte: Nej du, Kristin, handlarna får vänta, för jag vill inte släppa ut dig i den här halkan, du bryter bara benen av dig. Dina ben måtte väl vara mer värda än hans gamla stövlar.

— Och du tror inte att jag kan stå på mina ben, sade hon spefullt.

— Inte i det här väglaget. Jag släpper dig inte utom dörren, om det så kom en ängel från himlen och grät blod för handlarns skull.

— Kom och drick kaffe och strunta i mina ben.

— Att du alltid ska säga emot, sade han suckande och masade sig fram till kaffebordet. Nåja, gå och bryt benen av dig, men skyll inte på mig.

Hon slog upp kaffet, tog sin kopp med sig till spiselvrån och drack kaffet på stående fot.

— Sätt dig, annars blir du svartsjuk på gamla dar, småskrattade han.

— Jag har gudilov fötter att stå på och svartsjukan ska vi tala tyst om, muttrade Kristin och förblev stående.

Han satt en stund och försökte tänka ut något, som roade honom och samtidigt retade henne en smula. Hon kunde gärna ha det, tyckte han, så som hon gått an från tidigt på morgonen. När han tog en av de nygräddade bullarna från brödkorgen fick han idén till roligheten. Han vände och vred på bullen både länge och väl, betraktade den allvarligt och begrundande.

— Är det något fel på bullen? undrade Kristin bortifrån spiselvrån.

— Fel . . . neej. Men det är för märkvärdigt vad den påminner om dig, Kristin, sade han och gjorde en lång paus för att hålla henne i tillräcklig spänning. Jo, som sagt, den påminner om dig . . . den är rund och trind.

Då hon inte ändrade en min blev han besviken och tillade:

— Jaha, det var den lilla likheten. Men olikheten är fästigt stor. Bullen är färsk, men det törs jag inte säga om dig.

— Ahja, fräste Kristin till, du är väl inte så värst färsk du heller.

— Aj, aj, aj, du blev väl aldrig ond? Annars menar jag att det finns sådant som blir liksom lite finare, när det blir gammalt. Ost och vin och . . .

— Och gamla käringar också? bet Kristin av.

— Sådant har man sett, men en och annan blir leare än härsket smör.

Han såg att det tog värre än han menat, ty hon vände honom ryggen och teg. Han kände sig skamsen och önskade att han haft det osagt, då han gick tillbaka till sin trefot och tog itu med att banka lädret. Flera gånger tänkte han låta hammaren vila för att säga något vänligt åt henne. Men han kom sig inte för. Satt bara och bankade och bankade, så att det sjöng i järnet han hade till underlag i knät.

Då lädret var färdigbankat såg han sig omkring. Stugan var tom. Först trodde han att hon gått in i kammaren, och han satt och väntade på att hon skulle komma ut. Men allt var tyst, så beklämmande tyst, tyckte han.

— Kristin . . . Han lät nästan ödmjuk i rösten.

Han fick inget svar. Han steg upp, tittade in i kammaren och fann den tom. Så fick han se att handlarens stövlar voro och förstod att hon redan gått. Han hade tänkt säga, att hon gärna fick köpa ett dussin av de blårosiga kopparna, som hon tyckt vara så granna och som hon kalltat så ofta om. Och nu hade hon redan gått. Fortare än hans onda fot tålde vid skyndade han ut på förstugubron och ropade. Men han fick inget svar, hörde endast hur vinden ylade, då den svepte runt stugknuten och ruskade om bärbuskarna i trädgården.

— Hon gick utan att säga adjö, mumlade han för sig själv och stirrade nedåt vägen. Det är inte likt henne, nej, sanerligen.

Kylan tvingade honom in. Just som han stängde dörren fick han höra en skräll inifrån kammaren. Sedan blev det dödstyst. Det var något av spökstämning över den där tystnaden efter skrällen. Han kände sig kuslig till mods och det dröjde en stund, innan han fick kurage nog för att gå in i kammaren för att titta.

Det var Kristins porträtt som ramlat ned och låg på golvet med sönderslaget glas. Kunde det vara ett varsel, männstro? Kunde det hänt Kristin något? Och han som hade nar-

rat ut henne i den svåra halkan. Och så hade hon gått utan att säga adjö.

Katten kom och strök sig mot hans ben.

— Jaa, du kissen, jämrade han sig och strök katten över ryggen.

Den jamade och sprang mot dörren och visade alla tecken till oro. Djur känner på sig om det hänt något, tänkte han. Han kunde omöjligt stanna kvar i stugan utan kastade på sig en rock och gick ut.

Ute på vägen halkade han, trampade fel i mörkret och fick sin onda fot ned i ett tillfruset hjulspår. Trots värken gick han oförtrutet på, stannade ibland och ropade. Mörkret blev till slut så djupt att han inte förmådde se handen framför sig.

Han blev stående och ropade, bara ropade och lyssnade.

— Kristin!

Långt borta fick han se ett svagt ljus, som rörde sig och kom närmare. Han trodde inte att det kunde vara Kristin, hon hade inte tagit lyktan med sig. Och själv hade han dumt nog inte tänkt på det. Han väntade och väntade och undrade vem det kunde vara. Rätt som det var slocknade ljuset. Han hojtade så mycket han orkade och haltade sig fram åt det håll varifrån han sett lyktljuset.

— Hallå där! skrek han och gjorde en överhalning och blev sittande, försökte kravla sig upp men snavade på yllekoftan han hade om foten.

— Vem i jestaligen är det som ropar, hördes en röst i mörkret.

— Äh, herre gud! är det verkligen du, Kristin. Tack och pris! sade han och lyckades resa sig, haltade fram mot skuggan som kom allt närmare. Jag blev just som lite orolig . . .

— Toker! har du gått ut med din onda fot?

— Ja, jag kunde väl inte lämna foten kvar i stugan, svarade han.

— Det begriper jag med. Du har förstås inga tändstickor på dig. Nej, se det kunde jag tro. Jag fick låna en lykta av handlarn, men den blåste ut för en stund sedan.

De togo varandra under armen och började gå. Om en stund sade hon:

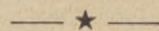
— Jaså, du blev orolig, du Filip, för en som är leare än härsket smör.

— Kunde jag bli annat, när ditt porträtt ramlade ner.

— Tror du på skrock? Snöret var väl dåligt, sade hon torrt.

— Hm . . . kanske det var en fingervisning, att man ska älska sin nästa medan hon är varm, sade han halvt skämtsamt och halvt allvarligt.

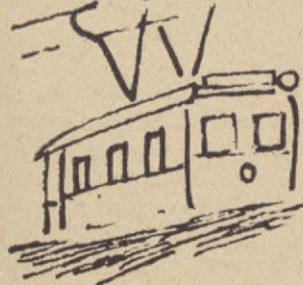
Han hörde henne skratta så smått i mörkret. Och det var ett sådant där litet belåtet skratt, som lovade god sämja några dagar framåt. Det var trivsamt att gå vid hennes sida, tyckte han. Ty hur det nu var så måste han tycka, att han liksom fått henne till skänks i kväll av en mild och nådig försyn.

Många tbc-fall bland flyktingar. Ett påfallande stort antal fall av tuberkulos har kunnat konstaterats bland de evakuerade finnarna. En markant ökning av även andra sjukdomar har förekommit. Man har rekviderat två skärmbildsbussar till Västerbotten.

Einar Mark:

Sin nästas hustru

Ett tillfälligt uppdrag (som dock lika bra kunnat utträttas per korrespondens) och en raptus av sentimentalitet samverkade, och nu gick han en sensommardag efter år av bortvaro på de knaggliga, krokiga backiga små gatorna i sin ungdoms stad — nästan förstulet spejande sig omkring: allting sig likt ungefär men inte ett bekant ansikte, gudskelov.

” — — — ej till människor.

Jag längtar marken, jag längtar stenarna,
där barn jag lekt.”

Det sista var förstås lögn. Inte som barn, men som välbeställd gymnasist hade han — inte lekt, det var under ens värdighet men drömt och misströstat, galnats, jublat och sört om vartannat, alltsammans med en omedelbarhet och en nära nog hjälplös mottaglighet som han nu log åt och föraktade. Ty detta att gå med sinnet vidöppet för alla vindar var ett svaghetstecken, det var ingen reda och ro med sådant, man blir som en tummelplats för andras viljor och meningar och hittar inte sig själv. Nej, tillknäppt måste man vara, måste beslutsamt begränsa sig till det som är ens eget och ge allt ovidkommande så många som flyger och far. Det är styrka. Vara säker på sig och sitt, det är livets konst.

Ingenjör Ek — Eskil Ek — satte foten hårt i, där han gick fram, blicken höll han skarpt fästad framåt som mot ett bestämt mål, det var en vana som inte ens här övergivit honom, mer än för några ögonblick. En stark och trygg herre i sina bästa år, litet överlägsen i medvetandet av att vara det. Sin uppgift i livet hade han klar, allt hade gått honom väl i händer, tack vare energi och väl placerad skicklighet, framtiden låg som en snörrät väg i lagom stigning uppåt, han avskydde instinktivt varje överdrift, och

en alltför hastig framgång skulle han ha misstrott såsom ovederhäftig och osäker. Säkerheten var A och O hos ingenjör Eskil E.

Och ändå — sannerligen gick han inte och blev sentimental igen! Nå, det kunde han kanske kosta på sig, bara ingen visste av det. Och kunde man bli annat än vällående varm i hjärtat vid minnena som dök upp till höger och vänster, med skälmska eller vemodiga leenden? Där, i den gamla tvåvåningskåken, hade han bott, inackorderad hos den sura och ettriga fastern, som var en så hjärtans snäll gammal dam bakom sitt sätt. Där, i det fönstret, hade han för första gången sett sina allra första flamma, henne hade han strängt taget aldrig varit kär i. Det var bara det, att hon en dag hade haft på sig en så charmant lila sidenblus, frasande fräsch. Det hade på något sätt väckt ett underligt begär hos honom att bli brutal, förstöra, derangera, han hade tänkt, att det skulle vara en sensation av manlighet och makt att ta henne hårt i famn och trycka henne intill sig, så blusen blev skrynklig, faktiskt var det mest bara blusen han tänkte på. Så tog han henne då i famn och skrynkade till blusen fruktansvärt, och så började den lilla historien. Den blev kort, och sedan var det ett par till. Sist med Henne som han väl måste minnas med stort H, i den historiska rättvisans namn. Ty henne hade han verkligen . . . ja, älskat, så visst som han aldrig glömt henne och aldrig sedan känt något liknande. Som ett plötsligt kallt luftdrag någonstans ifrån kände han en hastig förnimmelse av ensamhet och tomhet ila igenom sig. Men det blev bara som krusningen på ytan av en lugn sjö, snart var den blickstill och kav lugn igen.

Tills . . .

Tills han helt enkelt mötte henne. Han visste, att hon bodde i staden, gift med en av hans studentkamrater, och

likgiltigt men med en viss nyfikenhet hade han tänkt sig möjligheten att träffa henne. Men när han nu såg henne komma utefter parkgången, gick det som ett plötsligt ryck genom honom, i ett nu var den säkerhetens och överlägsenhetens kyla, som han pansrat omkring sig liksom bortsmält, med ett var han flyttad tillbaka genom långa, lugna och — tomma år. Tillbaka till den brusande ungdomen, det sorlade av böljor och vindar, det sjöd och sprängde, det susade och sjöng! I nästa ögonblick var han åter herre över sig själv, men det var inte riktigt den vanliga tryggheten hos honom, när han nu gick emot henne.

Hon kände genast igen honom och hälsade lugnt och vänligt. Sällsamt nog tycktes hon inte alls förundrad över att se honom där, kanske någon hade underrättat henne om hans ankomst? Nej, hellre var det något hos henne, som tycktes uppta henne så helt, att allting annat blev främmande och betydelselöst. Hon verkade som inkapslad i ett enda stort bekymmer, såg trött, blek och avmagrad ut och när hon nu mötte hans blick, lade han märke till en smärtsam sammandragning av ögonbrynen, som han inte kände igen. Men det var samma flickaktigt slanka linjer, med den stängelsmärta midjan, de alltför utvecklade höfterna och den späda men fasta barmen, samma fina liksom mejslade profil, samma högt välvda ögonbryn över ett par ögon som . . . som var desamma underbaraste ögon han mött, stora, mörkt blå med en djup, lysande blick. Nu hade det dock kommit något jagat, irriterat i den, en ängslig, sorgsen fråga — hon var inte lycklig!

De talade om alldagliga ting och människor — var fanns han och hon, hur var det med det och det? — han hann också tala om, att han inte var gift men gott kunnat vara det, för han hade det bra ställt. Men hela tiden var det något underförstått i orden mellan dem, de lekte kurragömma med varandra. Till slut härdade han inte ut längre, resolut och nästan kärvt började han fråga om hennes äktenskap. Var hon lycklig?

Hon satt och såg rätt framför sig med en underligt stel och trött blick. Så vände hon sig häftigt mot honom.

— Nej, sade hon med hård klang irösten. Jag är inte lycklig. Tag mig med härfirna!

Han for tillbaka, detta övertruffade alla de förhoppningar han hört viska inom honom. I ett tonfall, som han bjöd till att göra riktigt stadigt, med en passande anstrykning av beskyddande gammal vän, fortsatte han sitt förhör. Hon svarade entonigt, som ur en dov, invand smärta.

Hennes man försummade henne, kanske bedrog henne. I början av deras äktenskap hade hans intressen utomhus inte hindrat honom från att omhulda och tänka på henne, å, den tiden . . . Han hade väl tröttnat, det var så världens gång. Men nu hade hon tröttnat, hon med. Barn hade de

inga, hon suckade lätt, vad band henne mer vid hemmet?

Ingenjör Ek satt och kämpade med det jubel, som börjat stiga upp inom honom. Men ännu betvang han det.

— Skilsmässa? sade han tvärhugget i en nästan affärs-mässig ton, som betydde, att här var det framför allt vännen som talade.

Hon satt tyst en stund. Så svarade hon ett kort: "Ja"! Och han fick intrycket, att först nu hade hon fattat beslutet. Ett stormanlopp av förhoppningar, försåtligt infläktade med minnen från deras gemensamma, flyktiga lycka i ungdomstiden, kom hans mödosamt bibehållna lugn att vackla, han tog hennes hand och tryckte den hårt. Men när han såg henne rycka till, släppte han den igen — nej, han fick inte skrämna henne, allt har sin tid, och med tiden . . .

— Jag reser i kväll, upplyste han och angav när.

— Jag kommer, svarade hon andlöst. Och liksom förskräckt över sina egna ord reste hon sig och sade ett snabbt och skyggt adjö, han lade märke till att hon undvek hans blick.

*

Hon kom. Men vad nu? Var detta samma kvinna som han skilts från i förmiddags? Han mindes hennes gång, när hon lämnade honom: trött, håglös med nästan släpande steg, han mindes hennes ansikte: blekt, förgrämt med ingrävda linjer av frätande bitterhet. Och nu — vilken spänstig grace i hennes rörelser, hon gick som mot en stor glädje. Och hennes drag var genomlysta av denna glädje, blicken strålade lycklig och rik som i gamla — unga! — dagar.

Triumfen svällde brett och sprängande inom honom, och det var med en iver, som endast underströks av hans överlägsna, litet nedlåtande trygghet, han fattade hennes hand.

— O Eskil, jag är så ledsen, sade hon och såg strålade glad ut. Men jag reser inte.

Han stelnade till.

— Du reser inte?

— Nej, hon talade i avbedjande ton, litet förläget. Men jag är dig så tacksam, tack vare dig har det blivit gott igen mellan mig och min man. Jag talade om alltsammans för honom, när jag kom hem — han var verkligen hemma! — slungade honom det rakt i ansiktet, förstår du. Det ena ordet gav det andra, och nu vet jag, hur vi gått och misstrott och missförstått varann, båda två. Nu är jag så lycklig.

Ingenjör Ek stod alldeles orörlig en stund och såg på henne utan att se henne. Hans blick gällde själva det oerhörda, ofattbara faktum, att han blivit hållen för narr. Så ryckte han upp sig med en kraftansträngning, mumlade ett adjö och gav sig halvspringande in mot tåget. Det satte sig i gång just som han kom på.

— Eskil, Eskil, Eskil Ek, dunkade det hånfullt i sken-skarvarna, och han gjorde en rörelse som för att täppa till öronen. Men han hejdade sig och knäppte i stället noga igen rocken omkring sig, som för att accentuera sin värdighet.

— Bäst att det gick som det gick, tänkte han med ilsken energi — det gällde att övertyga också sig själv. Det hade ju också varit stor orätt mot honom, mannen, som ju i alla fall var hans gamle studentkamrat.

Den saken hade han kommit att tänka på först nu. Men den gav honom en sensation av hederlighet, som inte var att förakta — i ett nödläge sådant som detta.

Ingenjör Ek började redan bli säker igen.

VITA

Läkerol

(Bröst-Bonbons)

innehålla samma välgörande eteriska oljor som de världsberömda mörka Läkerol-Tabletterna.

Vita askar à 35 öre oms. o. varusk. inb.

Willy Walfridsson:

STORBOVEN

Det första Alfred i Skuggan gjorde sedan han kommit hem från kommunalstämman efter det han blivit vald till socknens fjärdingsman, var att sätta bandet med ämbetsränderna på kring den gamla och solkiga vegamössan. Alfred stod länge med mössan i handen och betraktade det lysande bandet; hans ansikte var mycket andäktigt, ty detta var en märklig dag. Var det inte rent av som om fattigdomen hemma kring det lilla Skuggtorpet försvunnit och han stod där i all makt och glans som Samhällets och höga Rättvisans stolte representant? Alfred i Skuggan var en fattiglapp, en beskedlig och menlös karl, som aldrig ägt något att tala om av detta livets goda och som inte heller åtnjutit något högre förtroende inom bygden. Inte så att hans vandel skulle ha varit sämre än andras, men fattigdomen fanns och det var tillräckligt. Fjärdingsmannatjänsten skulle inte skänka något gods eller gull. Det var i den gamla tiden då fjärdingsmannatjänsten lämnades ut liksom på entreprenad och till den lägstbjudande. Alfred i Skuggan hade nämnt en liten summa som låg under de övriga spekulanternas. Se där orsaken

till att han i dag kunde stå med Rättvisans band kring sin urblekta skärmmössa.

— Hä, va det sitter grannt, sa Alfred och måste kalla på kärringen sin. Fanken va det pryder opp, sa han och satte mössan käckt på skulden.

— Ja jemine, sa kärringen och slog ihop händerna. Du är då fin som länsman minst.

— Tyst och tänk dej för, varnade Alfred. Tänk på vad du säger. Överhet är överhet och länsman är min överhet. Inte kan en likna sej vid överheten som sitter så pass högt som länsman. Men värmdde gjorde det i alla fall att höra gumman så där full av beundran. Alfred tog lien från stugväggen, ty det var på senhösten fram i rågmejningen. Aldrig hade det gått så lätt att föra lien som i dag när han gick i mössan med bandet omkring.

Och bandet fick sitta om mössan. Alfred nådes inte ta bort det. Var han borta på dagsverke hos någon bonde, så nog satt fjärdingsmannabandet om mössan. Gick han i kyrkan en sön-

dag hade han bandet kring mössan. När han i sinom tid for in till stan, för att hämta hem julbrännvinet, hade han bandet på. Det var ett under att stövla omkring inne på stadsgatorna bland de bistra och fina poliserna och känna sig som deras kollega och jämlike. Alfred i Skuggan gjorde stilig honnör varje gång han upptäckte en polis. En av poliserna, som såg gammal och mild och orkeslös ut, vågade han sig till och med i samspråk med.

— Jojo, det är ansvarigt för oss som har hand om lagen och det, sa Alfred och gjorde sig mäktiga märkvärdig.

Tjänsten var inte så betungande, den var så lindrig som aldrig det. Men hej vad den förde stolthet med sig. Bara detta att knalla ner till handelsboden då och då och slå upp en kungörelse på bodväggen var ett under. Några bovar fanns det inte inom socknen. Alfred tänkte först inte på det. Frampå vintern började emellertid ortstidningens spalter svämma över av skildringar av en stortjuvs bravader ute i bygderna. Och när tidningen en dag hade inne fotografiet av den fjärdingsman, i en socken i närheten av stan, som lyckats lägga vantarna på tjuvstrykern, då for avundens jävul i Alfred i Skuggan och friden vek hädan ur hans hjärta.

Se att få sitt fotografi i tidningen, så långt hade Alfred aldrig vågat drömma sig. Men nu, när han tänkte efter. Var han inte fjärdingsman? Han var Lagen och Rättfärdigheten. Kom det sedan bara en bov. Vem härute kunde ingripa mot boven, om inte just och jämnt han?

Men bovar växte inte på träen här i socknen och Alfred i Skuggan fick drömma förgäves. Så kom våren och så kom sommaren och så timade till slut den stora händelsen.

Tilda i Hukan kom sättande en dag som om hon haft själve den lede i hälarerna på sig. Tilda hade varit till boden. Vägen upp mot Hukan gick utmed den lilla ån, som flöt genom socknen. . . Och huiamej! Tilda hade sett en naken karl, som legat och dragit sig på åbanken. Med sina egna ögon hade hon skådat, Tilda dolde sedesamt ansiktet i händerna medan hon berättade om den uppskakande synen. Alfred i Skuggan gick

slätterhjälp hos Absalon i Hålan den dagen. Tilda kom löpande dit. Det klack till inom Alfred och han sa,

— Se det är nu så att jag är liksom lagen och rättfärdigheten här i socknen. Berätta nu Tilda och fördölj ingenting av vad du sett.

— Åck . . . åck . . . åck . . . Tilda rodnade vackert och djupt. Jag såg en karl, som låg där nere vid åkanten och spritt språn-gande naken det var han. Jag gav mej inte tid till att se närma-re på han, förstås. Uschiamej, det ryser i mej än. Men stor och starker såg han ut och hårig på bröstet det var han. Och grina det gjorde han emot mej som om han inte varit riktig slug.

Alfred i Skuggan hade redan sin teori fixad och klar.

— Det kan va en förbrytare, vem vet, eller ock en velling som rymt, sa han och prisade sin lyckliga stjärna att han hade ämbetsmannabandet om mössan. Absalon, Du får komma med. Vi får ha ihop nära andra karlar till, deklarerade Alfred med myndighet i tonen.

Absalons pojke fick skubba över till granngårdarna och båda upp ett par bönder och några slagsmålsugna drängar. De skar sig var och en sin väldig enpåk. Absalon sa, när de gick.

— Vi får försöka ta han levande, förstås, ifall det är en velling och det är så att han rymt.

Så satte tåget sig i rörelse och i spetsen gick Alfred i Skuggan. Det något bleknade bandet kring skärm-mössan lyste så överdådigt friskt i den gassande solen. Alfred gick tyst och med halvspringande steg. Han var gripen av den stundande händelsen. I andanom såg han redan porträttet sitt i tidningen. På första sidan av tidningen stod det och det stod "hjälmotodig handling" inunder. Det stod kanske också något om "djärvt ingripande" om förslag till medaljering och mera sådant. Vem kunde så noga veta, men fint och förnämt tog det sig ut.

De hade hunnit nära ner till ån nu och stämningen i skaran var spänd. Absalon i Hålan kramade om enpåken. En av drängarna spottade i nävarna. En annan kavlade upp skjortärmarna och fick på sig en slaghandske av järn. En av bönderna plockade fram en blydagg som han haft gömd i baklommen. Alfred i Skuggan höll sig troget i teten. Han och ingen annan skulle vara den som lade beslag på vellingen eller storboven, eller vad det kunde vara för persedel. Fast tryggt var det ju att ha en hop handfasta karlar att lita sig till. Alfred i Skuggan var ingen Goliat och inte vidare krigisk av sig. Men vad gjorde man inte för den omåttliga äran att få se sitt konterfej i ett tidningsblad?

— Va in i? . . . sa Alfred, som kommit ut ur buskaget fram-för ån. Där syntes ingen velling. Det syntes ingenting. Alfred gned sig besviket över hakan. Absalon i Hålan sa.

— Han kan ha gett sej åv oppåt bygderna, förstås, och han håller kanske på och gör galenskaper nu. En velling vet en aldrig var en har.

Det var för all del en synpunkt, som kunde vara värd allt beaktande, tänkte Alfred i Skuggan. Men han ville å andra sidan inte gå miste om den storhet, som åsynen av honom i spetsen för detta mordiska följe borde väcka. Alfred tog karlarna med fram till boden. Det var ganska mycket folk därinne. Alfred hälsade barskt.

— Vi är ute och letar efter en velling, eller förbrytare eller vad han kan vara, som låg på åbanken spritt naken för en stund sen. Är det nån här som sett han så säj . . . i lagens namn . . .

— Visst har jag sett, sa handlarn, som var en filur. Han är här inne på mitt kontor.

— I lagens namn, sa Alfred om igen. Ut med han. Han ska i häkte.

(Forts. å sid. 28.)

Hur de började...

I.

JONAS ALSTRÖMER

Under ovanstående rubrik, "Hur de började", kommer under 1945 att i Status införas en serie biografier över berömda vetenskapsmän, författare, uppfinnare, tonsättare m. fl. Som första artikel i serien införes här en skildring av Jonas Alströmers barndom och ungdom.

Vid 1600-talets slut låg det vid Sävveåns utlopp i den lilla sjön Mjörn en liten byliknande stad, som grundlagts 1611. Alingsås var den nya stadens namn och dess invånareantal ej större än 150 människor.

Den 7 januari 1685 föddes där en son till borgaren Thore Karlsson och hans hustru Annika Gisladotter. Sonen erhöll namnet Jonas med tillnamnet Toresson.

Föga anade väl någon då, att denne pojkbysing, som under uppväxtåren otaliga gånger fick gå hungrig till sängs i det fattiga hemmet, en gång skulle komma att bidra till att andra fattiga fingo bättre näringsmöjligheter, och att han genom sina initiativ skulle komma att rycka upp landet i såväl industriellt som ekonomiskt avseende.

Då Jonas var 14 år drog han ut i världen för att själv förtjäna sitt bröd. Någon boklig lärdom hade han inte, den lille pojken, som beslutsamt traskade bort från staden vid Sävveån, men han hade en glupande aptit på livet. Jonas Alström, som han nu kallade sig efter sin födelsestad, kunde nödortfött räkna, skriva och läsa, något som inte många av hans jämnåriga kamrater gjort sig mödan att lära sig.

Uppfylld av all denna "visdom" tog han plats som yngste bondbrädre på ett gods i närheten av Eksjö. Han fick mer än väl göra rätt för sig, och han fann sig i det tunga arbetet och den stränga behandlingen, men sin vetgirighet behöll han. Så snart han fick ett tillfälle hängde han över de få böcker, som han lyckats smussla med sig ut i drängkamraren.

Men så en vacker dag var Jonas på vandring igen. Han hade klart för sig, att andra och större uppgifter väntade honom någonstans ute i världen. Till en början hamnade han i Vänersborg, och där tog han anställning som renskrivare. Han stannade i fyra år i Vänersborg, men 1706 tog han åter "apostlahästarna" till hjälp. Nu styrde han kosan mot Stockholm.

Många voro hindren och svårigheterna, som lades i den blyge ynglingens väg, men han tog alla törnar och besvikelser med sammanbiten beslutsamhet. — Jag ska lyckas! Jag måste bli någonting, fast jag ännu inte vet vad, tänkte han, när allt tycktes honom för hopplöst.

Till slut lyckades han få en obetydlig anställning vid den så kallade ryssvägen, och här skulle vändpunkten komma i Jonas Alströmers liv. Han lärde känna bokhållaren Alberg, som blev hans arbetskamrat och förtrögne. Alberg invigde ganska snart Jonas i sina hemligheter. Han var förälskad i

patrons dotter och hon i honom. Men den rike grosshandlarens bifall till giftermål var inte att tänka på. Därför hade de unga beslutat att fly.

Jonas fick del av deras planer, vilka skulle komma att avgöra hans eget liv. Alberg och hans älskade skulle fly till England och låta viga sig där.

— Följer du med, Jonas? frågade Alberg en vacker dag. Jag har redan sålt alla mina tillhörigheter och på det viset fått ihop en slant. Det ligger ett fartyg vid hamnen och det seglar redan i morgon. Jag har beställt plats för oss två. Men du får säkert följa med, du också... Har du beslutat dig?

Jonas betänkte sig inte lång stund. Han slog till och satte genast igång med sina förberedelser.

Nästa dag var en söndag. Och då grosshandlaren och hans fru voro i kyrkan, smögo sig de tre ungdomarna ned mot hamnen och ombord på ett fartyg. Snart lättade skeppet ankar och på dess däck stod det tre, tysta, ängsliga människor. Vad skulle framtiden ha att bjuda på? tänkte de, då de sågo staden försvinna i fjärran.

Överresan till England gick relativt lyckligt. Men Jonas hann under denna färd mer än en gång bli på det klara med att han under inga förhållanden passade till sjöman. Han led sjösjukans alla bittra kval, och han blev överlycklig, då han åter fick känna fast mark under fötterna. Han stappade blek i land i den engelska hamnen — för att genast råka illa ut.

Några "matrospressare" hade lagt märke till den förvirrade ynglingen, som kom över landgången, och beslutat tvinga honom att bli matros i engelska flottan, som hade stort behov av folk under denna tid. När dessa "värvare" inte lyckades övertala unga män att ta tjänst, så hade de andra och mera effektiva metoder att tillgripa.

Jonas hade blivit skild från sina färdkamrater i trängseln

på kajen, och nu stod han där med sin obetydliga packning i handen och såg förvånad från den ene till den andre av männen, som med hotfulla blickar skockade sig omkring honom. Jonas begrep inte ett ord av vad de sade, men att det var fara å färde, så mycket förstod han.

Huvudyr av det slamrande livet på kajen och förvirrad av det främmande språket, lät Jonas motvilligt föra sig allt längre bort från hamnen och fartyget. Först i sista stund upptäckte hans vänner vad som skett. Albert störtade sig i trängseln fram till hans undsättning. Han behärskade språket någorlunda, och då han samtidigt lät sina rejäla svenska nävar dansa ett slag i luften, funno "värvarna" för gott att lämna den svenske pojken att klara sig deras "hjälp" förutan. Hade de däremot lyckats "pressa" honom till matros i engelska flottan, så hade namnet Jonas Alström, eller Alströmer som det senare kom att lyda, säkerligen ej gått till historien.

Nu slapp han undan med blotta förskräckelsen och blev biträde i den affär, som Alberg startade. Denna affär gick emellertid omkull efter blott tre år, men då hade Jonas redan hunnit lära sig så mycket om England, dess affärsliv och ekonomiska förhållanden, att han själv under blygsamma former kunde överta rörelsen.

Jonas drev affären efter nyare och effektivare principer och lyckades få rörelsen att växa och utvidgas allt mer. Nu hade han hunnit bli varm i kläderna, och nu kunde han börja sitt egentliga livsverk.

Av bondpojken Jonas från Alingsås hade det blivit en affärsman med mängder av högtflygande planer. Han gjorde stora affärer på Sverige och tjänade goda pengar, men hela tiden försökte han finna orsaken till Englands rikedom och välstånd och sitt fäderneslands armod.

Först sedan Alströmer kunde överlåta skötseln av sina affärer på en syster, som även hon kommit över till England, började han på allvar ägna sig åt att lösa detta problem. Han företog resor i andra länder, han studerade och lade på minnet. Till slut trodde han sig ha klart för sig allt vad han behövde veta. Nu visste han, var hemligheten låg. Det var ett folks industriella företagsamhet som skapade ett lands välstånd...

Äntligen kunde han arbeta efter en bestämd linje! Han gav sig ingen ro, förrän han i Sverige lyckats få till stånd tillverkning av en del sådana produkter, som landet tidigare importerat.

Med stora personliga ekonomiska risker lyckades Alströmer köpa upp och föra över till Sverige maskiner samt plantor och frön till växter. Det var i samband härmed, som han till Sverige införde och populariserade potatisen, som sedan dess ersatt den tidigare använda kålroten. Han kunde också till Sverige få över allt som behövdes för att starta det företag i sin hemstad, som tack vare honom för en tid blev landets mest betydande industri.

Men svårigheterna voro inte övervunna med detta. I Sverige ville man inte veta av Alströmers underliga nymodigheter. År 1723 kom han själv över till Sverige, men det var först 1725, som hans manufakturier äntligen kunde sätta igång.

Trots sina otaliga för landets näringsliv oersättliga initiativ förblev Alströmer hela sitt liv mera en idéernas än en ekonomiens man. Då han 1761 avled, sysselsatte visserligen hans fabriker och företag adertontusen personer, men själv var han utfattig.

"Den lille mannen" (Forts. fr. sid. 16.)

- Hallå där, sade drängen, vart ska du ta vägen med filten?
- Ja ska hem, svarade pojken tjurigt.
- Men vem har gett dig lov att släpa filten med dig då?
- Ingen alls —

Men när drängen, som blev helt upprörd av det energiska erkännandet, grep pojken i armen och tog tjuvgodset ifrån honom, kämpade den lille mannen som ett lejon för sitt rov, sparkade, bet och klöstes innan han, tvingad att släppa, gav sig iväg.

— Kan man tänka sig, sade drängen efteråt, den lilla vildena tittade på en som om han ville mörda en, och marscherade sedan bort som den oskyldigaste karl i världen —

Historien gav signal till en allmän, provisorisk inventering, vilken resulterade i en upptäckt: Två vadderade täcken, en fotvärmningspåse, en stor dunkudde och en halv flaska brännvin hade under dagens lopp försvunnit ur skilda rum! På kvällen gingo därför Tant Lovin och Farbror Niklas fru åtföljda av en stark dräng, ner till smedjan för att komma till tals med skärsliparen och hans tjuvaktiga pojke —

Pojken stod stel och rak, med händerna på ryggen, framför en gammal fällbänk, och syntes så oberörd av de ankommandes inträde att han icke ens vände sig om. Men fadern låg väl inbäddad i de stora täckena och med dunkudden under huvudet i bänken. Bredvid honom låg den nu helt tömda brännvinsflaskan. Han famlade hit och dit med händerna, hans skumma ögon runno mer än vanligt och läpparna voro icke längre gråbleka, utan helt vita, fullkomligt blodlösa, medan det i stället satt några mörka blodutgjutningsfläckar i kindernas skälvande hud. När han hörde de främmande närma sig spratt han till och började darra i hela sin ynkliga lekamen. Och så berättade han mekaniskt med bruten, viskande stämma:

— Och när hon vaknade, då såg hon på mig och sa: Ja Efraim, nu har jag fått döden i kroppen och han vill visst att jag ska stanna här! Men sen stod hon upp och vi gick hela vägen in till lasarettet —

Han tystnade, gjorde själv ett försök att stå upp, men skakade till krampaktigt så att tänderna i hans redan lösa underkäk skallrade hemskt, därpå ramlade han tillbaka, sträckte hjälplöst famlande handen efter sin pojke och gav upp andan.

De främmande stodo tysta och gripna en stund, men när de sedan stego fram för att föra pojken från den dödes närhet, värjde han sig och drog sig undan några steg. Hans barnansikte var stelt och grått av smärta; i hans ögon tycktes hela en gammal människas fruktansvärda ensamhets-känsla vara samlad.

— Vad vill ni här, frågade han på sitt stereotypa lillgamla sätt, jag har inte bett nån komma hit —

Inga av de vuxnas böner eller övertalningsförsök förmådde bryta hans hårdnackethet: han stannade envist kvar bredvid sin döde far! De andra gingo då sin väg hellre än att använda våld där dödens frid borde härska. En halv timme senare reste Farbror Niklas själv in till staden och mobiliserade barnavårdsmyndigheterna. Men när en polisman dagen därpå kom till smedjan för att hämta pojken, var han borta och med honom hade även den gamla gnisslande skärsliparkärren försvunnit.

Bes:

OBEFOGADE MISSTANKAR

Det var med tungt hjärta som direktör Sackel äntligen gjorde allvar av sitt beslut. På vägen till sitt mål genomgick han än en gång alla sina fullgiltiga skäl. Detta kunde inte få fortsätta. Han måste ha klarhet. Han var i sin fulla rätt som äkta man och god familjefader. Det han tänkte göra var inte sympatiskt, men han såg sig ingen annan råd. Och nu hade han avtalat ett sammanträffande med P. Murrbom, den berömde privatdetektiven, som hade sin byrå i Gamla stan.

Privatdetektiven tog emot direktör Sackel med vördnad och tjänstvillighet. Det var en robust typ, som företedde alla yttre tecken på pensionerad "Hemliga Jönsson".

— Varmed kan jag stå till tjänst? frågade han sedan klienten slagit sig ner i den nötta skinnstolen.

— Åhum... började hr Sackel, det är ett delikat uppdrag...

— Givetvis, alla mina uppdrag är delikata.

— Jag önskar att hr Murrbom ska hålla ett öga på min fru. Jag har tyvärr anledning att misstänka...

— Förstår fullkomligt, hr direktör... vilka äro symtomen?

— Tja, hon har på senare tid uppträtt så märkvärdigt... försummar mig och familjen... nervös... går ut ensam på kvällarna utan uppgiven anledning... men, ni förstår, jag kan ju inte följa efter henne...

— Naturligtvis. Hm... det låter misstänkt. Och hon är inte med i några föreningar... idkar inte välgörenhet?

— Absolut inte!

Privatdetektiven putsade näsan och anlade en Sherlock Holmes-min.

— Hm... det låter ana ugglor i mossen. Hur gammal är hon?

— 40 år.

— Aj-aj... kvinnans farliga ålder... Nåväl, hr direktör, jag åtar mig saken, ehuru ingenting skulle glädja mig mer än om direktörens misstankar skulle visa sig obefogade. Ni har ett fotografi av henne, inte sant?

Direktören tog upp ett fotografi, som hr Murrbom betraktade med kännarmin och stoppade i plånboken.

— Men, hr Murrbom, ni måste iakttaga all tänkbar diskretion.

— Var lugn, direktörn, diskretion är min specialitet. Hon skall inte ana något.

— Och så fort ni upptäckt något så ringer ni till mig på kontoret, här är mitt nummer.

— Avgjort.

Direktören tog adjö av den bugande privatdetektiven och åkte i dyster tankar till sin bostad på Lasse Lucidorgatan. När han kom hem var klockan 6, och hans fru var borta. Jungfrun visste inte vart hon gått. Hon kom hem kl. 8. Sade att hon led av huvudvärk och gjort en promenad.

Nästa dag vid 12-tiden ringde det i direktör Sackels telefon på kontoret. Det var privatdetektiven Murrbom som talade:

— Jag kan meddela att fru Sackel för närvarande befinner sig i en lägenhet 4 trappor upp i huset Krökgatan 10. Det står Bissler på dörren . . . men det är kanske någon släkting . . .

— Bissler . . . släkting . . . i helsike heller, fräste direktören. Tack, hr Murrbom, jag åker genast dit.

Han störtade ut, fick tag i en bil och for till Krökgatan 10. Det var ett gammalt hus, inte långt från det hus där herrskapet Sackel bodde. Han betalade bilen, som gav sig i väg.

Ett ögonblick stod han obeslutsam på trottoaren . . . skulle han gå upp, ringa på och gripa den otrogna på bar gärning . . . hur handlade en äkta man i dylika fall . . . fördomt, det borde han ju frågat Murrbom om . . .

Plötsligt trädde fru Sackel ut ur porten, bärande på ett grått paket. De båda makarna stirrade på varandra.

— Vad i all världen gör du här? frågade fru Sackel.

— Jag . . . jag . . . stammade direktören . . . jag har varit inne i min tobaksaffär här på hörnet, och nu tänkte jag gå hem och få lite lunch . . . men vad har du haft för ärende i den här kåken, om jag får fråga.

— Schysss, sa fru Sackel, det ska du få veta när vi kommer hem.

När herrskapet kom hem vecklade fru Sackel upp paketet och förde det till makens näsa.

— Kaffe, sa han . . . hur i all världen . . .

— Ja, ett kilo äkta kaffe, triumferade fru Sackel. Men det har jag sprungit och arbetat för en hel vecka. Du ska tro att det är arbetsamt att göra affärer på Svarta börsen, man får prata och stå i och underhandla . . .

Hr Sackel sjönk ner på en stol och mumlade:

— Gudskelov, kära Elna . . . om du visste hur . . .

— Hur du har längtat efter lite kaffe . . . jo, det vet jag nog . . . men nu ska du få . . .

Nästa dag skickade hr Sackel med lätt hjärta 50 kronor till privatdetektiven Murrbom. Och dagen därpå fick han tillbaka sin frus fotografi.

— ★ —

Storboven

(Forts. fr. sid. 24.)

Handlarn öppnade kontorsdörren och sade några ord och ett namn. En ung man blev strax synlig i dörröppningen. Alfred i Skuggan stirrade som på en uppenbarelse och sjönk sedan ihop och blev så liten och eländig. Den unge mannen var handlarns sommargäst, en teologie kandidat ifrån stan.

— Jag tog mej ett solbad för en stund sedan, sa kandidaten och flinade brett. Ska jag behöva häktas för det? Det var värst vad ni är stränga härute.

Inte vågade Alfred i Skuggan sig till att häkta en blivande kyrkoherde — långt därifrån. Inte för att han visste vad solbad betydde, ty det var en nymodighet för socknen och bygden. Alfred i Skuggan fick troppa iväg med sitt följe och bandet kring mössan hans lyste inte längre så vackert i solgasset. Följande dag stod det en liten munter stump i tidningen, om en socken någonstans där fjärdingsmannen bådade upp folk för att häkta en solbadande. Studenten hade själv satt in den. Alfred i Skuggan läste den tankfullt. Så tog han av sig mössan, betraktade bandet och sa med resignerad ton:

— Inte blev det precis som en tänkt sej, men i tidningen kom en i alla fall . . .

"Brott" och straff

— Straffet börjar inte, förrän man tjänat av det och kommer ut i livet igen.

Sålunda talade och sade en gång en vis man bakom sitt skrivbord på en av de många institutioner, som jag besökt de sista åren. Om jag förut bara haft en oklar förnimmelse av, att förhållandet var så, fick jag här en officiell bekräftelse på saken. Den vise mannen visste med all säkerhet, vad han talade om, när han lät sin tröstande visdom flöda över min enkla person. Hans pondus och mångåriga praktik på området gjorde ett starkt intryck på mig, och jag, som inte var så gammal i gamet, gömde hans visdom djupt i mitt hjärta.

Många gånger senare har hans trösterika ord dykt upp i mitt medvetande och gjutit olja på min otålighet och besvikelse, när jag vandrat min hopplösa väg mellan institutioner och byråer. Och medan skrivmaskiner knattrat och pennor raspat sin rapport om mitt fall, har jag sänkt min trotsiga blick och tänkt: lugn, bara lugn, straffet har bara börjat än. Hur gärna jag än vill få ett arbete och bli en samhällsnyttig individ igen, så förstår jag ändå, att när jag brutit mot Samhället, måste jag också sona min skuld ända till slutet. Med vördnad minns jag den förstående vännen bakom skrivbordet, hans blixtrande glasögon ovan fadermördarens kritvita kant och hans lugnande ord.

De futtiga sexton månader, som jag redan har suttit utav, var ett mildt straff för mitt brott. Men när jag kom ut i livet igen, började det verkliga straffet. Det, som den vise mannen talade om. Och av allt att döma ser det ut, som om jag kanske skall ha utsikter att kvittera min skuld till Samhället i en mycket, mycket avlägsen framtid. En ofantligt tröstande tanke för min skuldmedvetna själ!

Varför skulle jag egentligen ge mig in på brottets bana? Jag har inte ens ärftliga anlag att dra fram som förmildrande omständighet. Fullt och fast övertygad om min skuld böjer jag mig bara för faktum. Från mitt femtonde till mitt trettonde år arbetade jag och slavade på dygdens väg och gav Samhället sin tribut i form av ett par kraftiga armar. Och så med ens kom brottet i min väg — och jag föll.

Ett mycket vanligt brott med strängt straff och många års påföljd. Brottets namn var lungtuberkulos.

Jag måste sluta mitt arbete och Samhället tog mig i kragen för en lång tid framåt. Det var bara att följa med, och det gick bra i början. På ett sjukhus dömde mig Samhället till sexton månader, som jag satt — förlåt låg utav utan att knota. Och så var det klart med det, tänkte jag. Men, nej. Jag hade glömt påföljden, som nu efterträdde det första straffet.

— Nu kan du ta ett lätt arbete, sade Samhället en vacker dag och klappade mig på axeln, fortfarande med den faderliga sjukhusrösten. Glad över att ha sonat mitt brott lämnade jag sanatoriet, mitt fängelse, och började efterlysa det där lätta arbetet. Jag vände mig förstas till Samhället igen, som glömde att tala om, var jag skulle ta det. Men nu hade rösten blivit hård och misstänksam. Den ekade överlägset med arbetsgivarens stämma ur statens, kommunens och den enskilde företagarens mun: vi kan bara anställa förstklassig arbetskraft. Hur är det med friskintyget t. ex.? — Ej smitto-

förande, passande till lättare arbete. Kan man få något arbete på det? Knappast. Jag har ju i alla fall varit på sanatorium och det är ingen god rekommendation.

Nu började jag ilska till. Vad menade Samhället med det här egentligen? Det har sagts, att jag skall få ett jobb, och att alla andra partiellt arbetsföra skall inpassas i produktivt arbete. Men det måste visst vara något misstag. Jag sökte upp Samhället än här och än där. Jag gick till arbetsförmedlingen, till arbetsgivaren privat, sociala byrån, tuberkulosbyrån och till arbetsberedningskontoret. Överallt hörde jag Samhällets motsägande röster smattra emot mig ur skrivmaskinernas högtidliga käftar. Men det var också enda resultatet, utom det att sociala byrån gav mig ett litet månatligt belopp att klara institutionsmarschen på. Vidare inbjöd mig samma byrå till ännu en institution, nämligen Stådens bespinningsförening, där Samhällets arm en gång om dagen delade ut korv, välling, bröd o. s. v. Smör existerade inte där, men det lilla månatliga beloppet skulle kanske räcka till det också. Jag erinrade mig i detta sammanhang Samhällets röst, när den ännu hade den faderliga sjukhus-tonen: — Du måste ha god och närande kost, och glatt och ljusst skall du ha omkring dig, gosse, annars dukar du under för sjukdomen igen . . .

Och så går marschen vidare månad efter månad på mina besök hos Samhället. Det är nog inte för ro skull, som det — eller kanske rättare staten — avbildas som en kvinna, för nyckfullare väsen finns inte. Men jag skall inte förtrötta att uppvakta den hårdflirtade damen. Hennes tjusande löften klingar förföriskt i mitt öra och sporrar mig till nya närmanden. Med den vise mannens ord om brott och straff ringande i mina öron skall jag oförtrutet arbeta på att få Moder Sveas gunst och förlåtelse igen. Jag trampar vidare i min kretsgång, så länge skorna håller. Kanske får jag ett par nya av Samhället, om jag ber vackert på sociala byrån!

Kalin.

— ★ —

Sakos framställning till landstinget på remiss. Landstingets förvaltningsutskott i Stockholms län har behandlat en skrivelse från Föreningen för sanatoriekonvalescenter i Stockholms norra förorter om konvalescentvård och yrkesutbildning för lungsjuka samt om social kurator.

Utskottet beslöt överlämna framställningen till 1:e provinsialläkaren för yttrande, varefter även utskottets centrala byggnadskommitté skall avge yttrande.

I detta sammanhang kan nämnas att utskottet även behandlat en skrivelse från dr Melin i Uttran angående behov av nya tuberkulosplatser i länet. Utskottet beslöt uttala, att skrivelsen icke bör f. n. föranleda till särskild åtgärd beträffande tuberkulosvården än hänvisning till öppnandet av Knivsta tuberkulosjukstuga och överlämnade även denna skrivelse till centrala byggnadskommittén.

Lappmarken har fått egen centraldispensär. Den nya centraldispensären i Vilhelmina har tagits i bruk för sitt ändamål. Dispensären är inrymd i en fastighet invid kyrkan som inrymmer utom väntrum, mottagningsrum, läkarrum och rum för vaccinering av barn, även lokaler för röntgenapparat, mörkrum och laboratorium.

De Lungsjukas Riksförbund

Kocksgatan 15, Stockholm.

Tel. 41 39 99.

Ombudsman Frithiofs bost. tel. 51 26 95.

Red. Sandréns bost. tel. 40 69 93.

Kassör Hillers bost. tel. 49 60 96.

Konvalescentföreningar

anslutna till De Lungsjukas Riksförbund.

BLEKINGE LÄN: Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Blekinge Län, Box 95, Karlskrona. Ordf. Ragnar Andersson, Strömsberg, Spjutsbygd.

BORÅS: SÄLKO Södra Älvsborgs läns konvalescentförening Korresp. Sam Johansson, Nelsongatan 4, Borås.

ESKILSTUNA: ELKÅ (Eskilstuna Lungkonvalescenter). Ordf. J. A. Åkerlund, Törnerosgatan 12, Eskilstuna. Tel. 348 36. Kassör Bertil Anderzon, Rosenfors, Skogstorp.

ESLÖV: Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Eslöv med omnejd, Box 107, Eslöv. Ordf. Thure Olsson, Eslöv.

FALUN: Konvalescentföreningen för Kopparbergs län. Korresp. Karl Jonsson, Box 21, Falun.

GÄVLE: Gävle Konvalescentförening. Ordf. Ernst Westin, Kålhagsgatan 6, Gävle.

GÖTEBORG: Göteborgs Lungsjukas Centralförening, adr. Hertzia (Tel. 11 96 02). Expeditionstid: 10—13 och 15—17, lörd. 10—14.

HALLANDS LÄN: Hallands Läns Förening för Lung-Tuberkuloskonvalescenter. Ordf. John Höög, Engelbrektsгат. 7, Varberg. Tel. 12 26. Korresp., kassör och ombudsman Torsten Petersson, Lia. Tel. Fridhemsberg 76, postg. 27 43 44.

Sektioner: Södra Hallands sektion: Ordf. Carl Nyman, Slottsmöllevägen 64, Halmstad. Tel. 40 55; Mellersta Hallands sektion: Ordf. Gunnar Andersson, Olofsbolinjen, Falkenberg; Varberg m. omnejd: Ordf. John Höög (se ovan); Norra Hallands Sektion: Ordf. Nils Kristensson, Kullavik.

HÄLSINGBORG: De Lungsjukas Konvalescentförening, Trädgårdsgat. 19, Hälsingborg.

HÄRNÖSAND: Ängermanlands Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. Yngve Mattsson, Skeppsbron 1, tel. 23 37. Sekr. och korresp. Folke Åsell, Storgatan 31, tel. 15 42. Kassör Gerhard Andersson, Bollgränd 2, tel. 22 35. Postgirokonto nr 26 29 24.

HÖGANÄS: De Lungsjukas Konvalescentförening, Höganäs. Ordf. Nils Axén, Kullagatan 20. Sekr. Robert Dahlström, Allégatan 20.

JÖNKÖPING: Jönköpingsortens Konvalescentförening för TBC-sjuka. Ordf. Harald Westman, Merkuriusvägen 57, Jönköping.

- KALMAR:** Kalmar Konvalescentförening. Ordf. Carl Hellström, Ståthållaregatan 13. Sekr. Fru Alva Andersson, Drottning Margaretas väg 49, Kalmar. Månadsmöten första tisdagen i varje månad i Folkets hus.
- KARLSKOGA:** Konvalescentföreningen för lungsjuka inom Karlskoga med omnejd. Ordf. Bertil Krona, Riksbyggen nr 2, Aggerud, Karlskoga.
- KIRUNA:** Kiruna Konvalescentförening. Ordf. Josef Lundström, Kiruna, kassör Torsten Vikström, Steinholtsgat. 16, Kiruna.
- KRISTIANSTADS LÄN:** De Lungsjukas Förening i Kristianstads Län. Ordf. Martin Persson, Box 932, Hässleholm. Sekr. Elisab. Borg, Osby. Föreningsmöten hållas i april och aug. månader.
- KÖPING:** F. L. I. V. Föreningen Lungsjuka i Västmanland, Sektion Köping, Ordf. Alvar Rosen, Viktoriagatan 6 B. Tel. 891, kassör Anna-Lisa Torstensson, Schelegat. 17, Köping. Postgiro 28 14 60.
- LANDSKRONA:** Understödsföreningen för lung-tbc-sjuka i Landskrona stad. Expedition Fiskaregränden 31, Postfack 113, expeditionstid månd. och torsd. 19—20.
- LULEÅ:** Luleå Konvalescentförening ("Konscento"). Ordf. Göte Landström, Södra Strandgatan 27—29, Luleå. Tel. 23 61. Lokal A. B. F. Föreningsmöten hållas 1:sta söndagen i varje månad.
- LUND:** Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Lunds stad. Ordf. Folke Thörnberg. Exp. L:a Fiskaregat. 4 (Tel. 49 90). Expeditionstid: 12—14. Föreningsmöten hållas första tisdagen i varje månad kl. 6 å Wieselgrens minne.
- LYCKSELE:** Konvalescentföreningen Bången. Ordf. Arne Johansson, Vågele.
- MALMBERGET:** Malmbergets Konvalescentförening. (Malkova). Ordf. Sixten Andersson, Österlånggatan 50, korresp. fröken Märta Sundkvist, Hermelin 70, Malmberget. Möten hållas andra fredagen i varje månad. Lokal Folkets hus C-sal.
- MALMÖ:** Understödsföreningen för Lung-tbc-sjuka i Malmö stad, Almbäcksgatan 2 B, Malmö.
- MALMÖHUS LÄN:** Malmöhus Läns Lungsjukas Centralorganisation, Kamrergat. 3, Malmö.
- MEDELPAD:** Medelpads Lungsjukas Konvalescentförening, Skolhusallén 23, Sundsvall. Ordf. Bengt Wedin, sekr. Nils Thelin. Exp. hålles öppen onsd. och lörd. 12—14. Tel. 569 15.
- NORRBOTTENS LÄN:** Norrbottens Lungsjukas Centralförening. Ordf. Widar Östling, Bergnäset, Luleå. Tel. 4308.
- NORRFJÄRDEN:** Norrfjärdens Lungsjukas Förening. Ordf. Rudolf Persson, Sjulsmark, kassör Gustaf Öhman, Norrfjärden.
- PITEÅ:** De Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. och korresp. Gerhard Karlsson, Box 723, Piteå. Tel. 17 30. Kassör Kjell Strandberg, Box 17. Tel. 10 08 eller 11 61, Piteå.
- SANDVIKEN:** Sandvikens Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. Ivar Persson, Västanbyg. 10, Sandviken.
- SIGTUNA:** Sigtunaortens Konvalescentförening. Ordf. Rich. Pettersson, Löfstaholm, Knivsta.
- SKARABORGS LÄN:** Skaraborgs Läns Konvalescentförening. Ordf. Lennart Åberg, Postfack 16, Skövde.
- SKELLEFTEÅ:** Norra Västerbottens Konvalescentförening. Ordf. Mauritz Lindgren, Box 544, Skellefteå.
- STOCKHOLM:** FLIS (Föreningen för Lungsjuka i Stockholm) Bondegatan 58. Sthlm. Ordf. Hugo Karlquist. Expeditionen Bondegatan 58 hålles öppen torsdagar kl. 19—21, måndagar och onsdagar 13—15. Tel. 40 65 71. Postgiro 15 99 30. Föreningsmöten jan.—maj i H. S. B-salen, Flemminggatan 41, andra torsdagen i varje månad kl. 19,30.
- STOCKHOLMS NORRA FÖRORTER:** "Sako" (Förening för sanatoriekonvalescenter i Sthlms norra förorter). Ordf. Bertil Forsström, Vegagat. 33, Sundbyberg, tel. 28 36 21. Månadsmöten hålles i Folkets Hus C-sal, Sundbyberg i regel andra torsdagen i varje månad.
- SÖDERHAMN:** Söderhamns Konvalescentförening. Ordf. Karl Berglund, Åsbäcksgatan 12, Söderhamn.
- UMEÅ:** Konvalescentföreningen Lövsta, Umeå. Ordf. Harald Holm, Box 1836, Holmsund.
- UPSALA LÄN:** Upsala läns konvalescentförening. Ordf. Sven Lindberg, Svarthamn 27, Skutskär. Tel. Harnäs 165. Kassör Syster Karin Dansson, Ulleråkers sjukhus, Upsala. Tel. 384 35.
- VÄSTERBOTTENS LÄN:** Västerbottens Lungsjukas Centralförening. Ordf. Hilding Hedman, Hällnäs, Sanatorium, sekr. Alexander Andersson, Hällnäs Sanatorium.
- VÄSTERNORRLANDS LÄN:** Västernorrlands Lungsjukas Centralförening. T. f. ordf. Yngve Mattsson, Skeppsbron 1, Härnösand, t. f. sekr. Nils Thelin, Fagerdalsgatan 3, Sundsvall.
- VÄSTERVIK:** Västerviks Konvalescentförening för tbc-sjuka. Ordf. Harry Druid, kassör och sekr. Ingvald Axelsson, Ö. Kyrkogatan 49, Västervik.
- VÄSTERÅS:** Västmanlands Konvalescentförening. Ordf. Folke Pettersson, Tomtebo 81, Hallstahammar, kassör Sixten Andersson, Statorvägen 5, Västerås.
- ÖREBRO LÄN:** Örebro Läns Patientförening. Postfack 92, Örebro. Ordf. Alfred Lindahl.
- ÖRNSKÖLDSVIK:** Norra Ångermanlands Konvalescentförening (förening för lungsjuka i Örnsköldsvik med omnejd). Ordf. Teodor Bodin, Box 860, Varvet, Örnsköldsvik, sekr. Erik Nordenkvist, Box 83, Ö-vik och kassör Erik Vestman, Box 56, Sundåsen.

På förekommen anledning

få vi påpeka att korrespondens rörande De Lungsjukas Riksförbund eller Tidskriften Status icke bör adresseras till någon av Förbundets funktionärer personligen utan till Förbundet, resp. tidskriften.

DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND.

Etter ANNAT

Status på Stortorget julmarknad

I likhet med föregående år försålles Status julnummer från ett särskilt stånd på julmarknaden på Stortorget i Stockholm. Här tillhandahölls även handarbeten från Vårby Konvalescenthem och såväl jultidningen som slöjdalster hade god åtgång. För att inte tala om vilken god reklam för Status ett dylikt arrangemang utgör — vilket torde framgå av bilden härövan.

Status julnummer trycktes i inte mindre än 68 000 ex., vilket vi ansågo optimistiskt. Det visade sig emellertid att upplagan inte på långt när räckte till — den var slutsåld redan den 12 dec. och order, som inkommo efter detta datum kunde icke effektueras.

★

Hjärtat på höger sida — ovanligt men inte farligt

Vid tbc-undersökningar av arbetare från Huskvarna och Norrahammar har man vid Eksjö sanatorium påträffat två i sitt slag mycket sällsynta fall av omvända organ. I båda fallen ha vederbörande själva svävat i okunnighet om, att de betydligt skiljer sig från andra människor i vad det gäller det viktigaste av alla inre organ, hjärtat. Vid röntgenfoto-

graferingen visade det sig nämligen att de hade hjärtat till höger.

Det förekommer att människor föds med hjärtat på högra sidan och det händer även att hjärtat genom någon sjuklig förändring dras över till höger sida, men det är ytterst ovanligt, säger en läkare i Stockholm på tal om de aktuella fallen.

Just i fråga om tbc-patienter är det troligt att hjärtat genom att ena lungan skrumpnat, dragits över åt andra sidan genom det tomrum som uppstått.

Filosofiens logik.

Anders Karitz är professor i filosofi i Uppsala. De, som händelsevis inte vet det, brukar se det på hans uppträdande.

En dag sågs han gå baklänges på gatan.

En tillskyndande kollega gjorde honom uppmärksam på det egendomliga i hans beteende.

— Vad säger bror, svarade Karitz, går jag baklänges? Det var verkligen högst besynnerligt.

Det märktes, att Karitz' hjärna arbetade på att finna en filosofiskt tillfredsställande förklaring.

— Det måste vara så, sade han slutligen till kollegan, att jag går baklänges när jag tänker på det förflutna. Det var nämligen fallet, när bror träffade mig. Men om så är, måste jag följaktligen stå stilla, när jag tänker på det närvarande, och färdas framåt, när jag tänker på det kommande.

Henry Villgrund.

Dialog i hemmet

— Här kommer jag hem efter besöket hos mamma. Och vad hittar jag i din garderob — jo, en massa tomma flaskor, Axel!

— Ja, det begriper jag inte — jag har aldrig i hela mitt liv köpt en tom flaska!

Hövlighet mot kunderna

Att vara hövlig mot kunderna måste ju vara varje affärsmans princip — och att regeln bör gälla även när det gäller mycket unga kunder visar följande historia. Det var en liten pojke på fyra-fem år som kom in i en pappershandel och frågade om det fanns en blyertspenna.

— Vad ska du med den till? frågade den oförsiktige pappershandlaren. Du kan väl inte skriva?

— Nej, svarade kunden, men jag kan betala.

Englad nyhet!
VI-TA-MALT
den goda
drycken med choklad-
smak (gott som är nyttigt för
barn och vuxna) finnes nu åter på
alla apotek, 1/4 burk 2: 37, 1/2 b. 4: 74,
1/1 b. 7: 64.

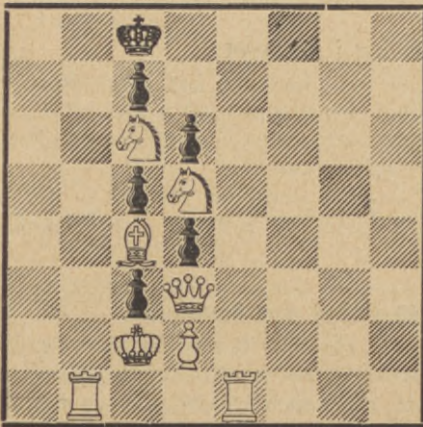
Schackspalten

Red. av E. Lundin.

SCHACKKURIOSITETER.

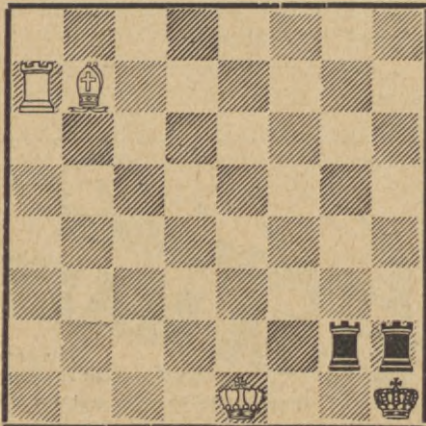
Att komponera schackkuriositeter av klass fordrar i sanning skarpsinne och fantasi i rikt mått. Produktionen på området är inte alltför omfattande och de verkligt berömda alsterna äro inte så många. Vi återge här några verkligt lyckade uppgifter. Lösningarna till de tre första komma i nästa nummer, men beträffande den fjärde uppgiften — om man kan kalla den så — stilla vi läsarnas nyfikenhet redan nu.

Av A. Lichtenstein.

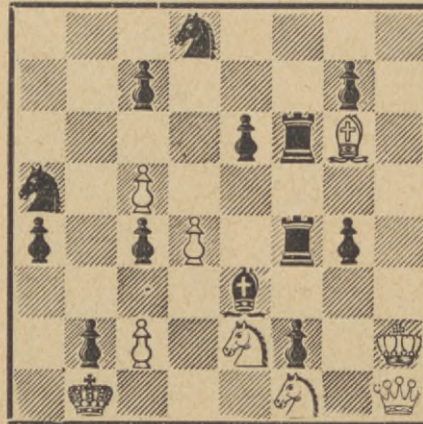
Vit gör matt med bonden i sju drag utan att slå någon av de svarta bönderna.

Av G. Mohr.

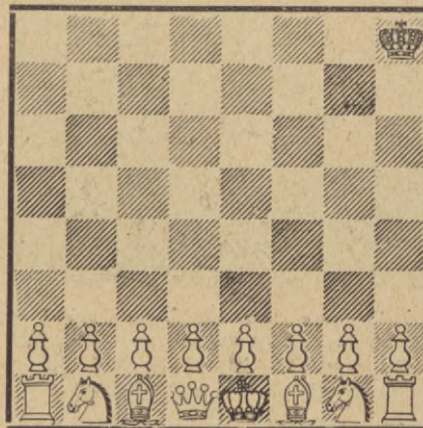
Vit tar tillbaka sitt senaste drag och gör i stället genast matt.

Av Petrow.

Napoleons återtag från Moskva till Paris. Vit gör matt på h8 i fjorton drag.

Av A. W. Shinkman.

Man konstruerar ett parti, där diagramställningen uppkommer efter svarts sextonde drag.

1. Sg1—f3	g7—g5
2. Sf3×g5	Sg8—g6
3. Sg5×h7	Sf6—h5
4. Sh7×f8	Sh5—f4
5. Sf8×d7	Sf4—h3
6. Sd7×b8	a7—aa6
7. Sb8×a6	f7—f5
8. Sa6×c7	Ke8—f7
9. Sc7×a8	b7—b6
10. Sa8×b6	Dd8—d5
11. Sb6×c8	Th8—h4

12. Sc8×e7	Kf7—g7
13. Se7×f5†	Kg7—g8
14. Sf5×h4	Dd5—f3
15. Sh4×f3	Sh3—g1
16. Sf3×g1	Kg8—h8

Lösningar till problemen i nr 11. Problem nr 106:1. Lb2. Problem nr 107:1. Sd4.

— ★ —

Rätt man på rätt plats.

Regementet hade utsett en ålderstigen major att realisera de moderna idéerna om rätt man på rätt plats. Majoren fullgjorde uppdraget utan nämnvärd entusiasm.

— Vad gör ni i det civila? frågade han en dag en nyinryckt värnplikting.

— Jag är fotograf, svarade denne.

— Vad gör ni då?

— Jag fotograferar folk.

— Är det allt?

— Jag står i mörkrum också.

— Vad gör ni där?

— Framkallar plåtar, sköljer plåtar, torkar plåtar, kopierar, sköljer kopior, torkar kopior o. s. v.

— Sköljer och torkar

— Ja.

— Då passar ni i disken. Köksföreståndaren anvisar.

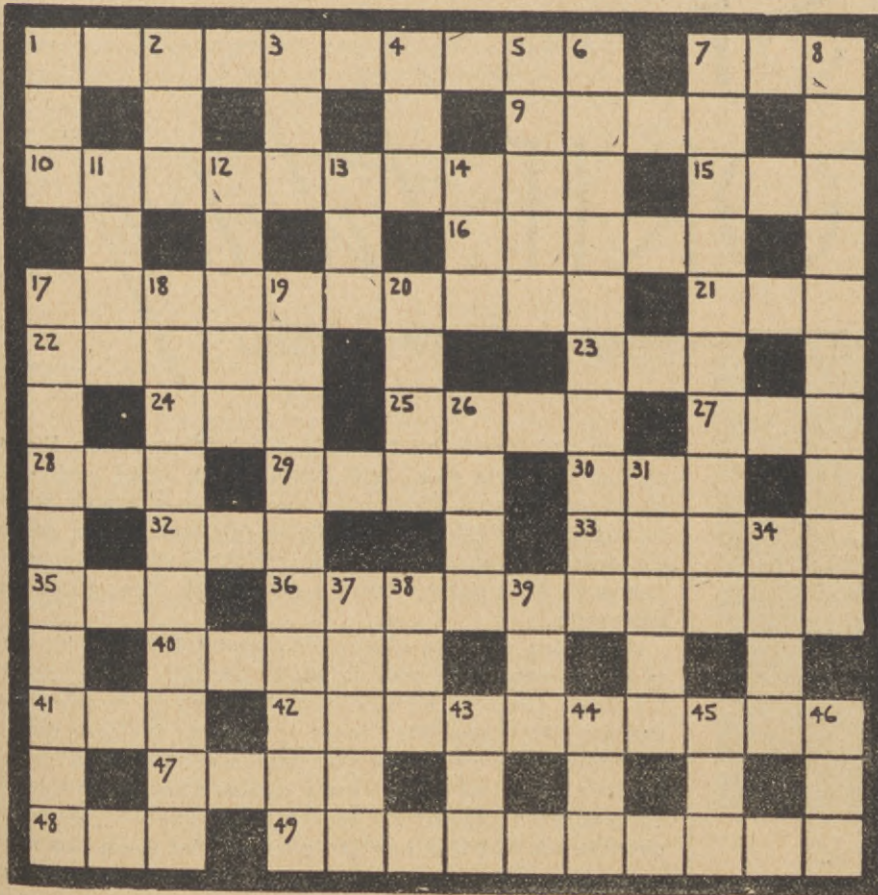
Ett
HÖGISOLERAT
hus blir mera trivsamt!

HAGA-HUS

K Ö P I N G
Telefon 957 - 1157.

Avdeln.-kontor i Stockholm.
Telefon 30 63 16.

KORSORD Nr 1

VÅGRÄTA ORD:

1. Mannen som vet allt. (10)
7. Knodden är typ, som av Karlfeldt fått ett —. (3)
9. Starkare än björntråd. (4)
10. Krupp. (10)
15. Vilken skillnad mellan då och nu? (3)
16. Man är mycken förbunden, om man har armen i —. (5)
17. En millimeter i sekunden. (10)
21. Kommer våren med. (3)
22. Tallrik som sannerligen inte användes i vardagslag. (5)
23. Kan göra en kamp förtvivlad. (3)
24. På fiol. (3)
25. Redigeras av magister Knutsson. (4)
27. Går under olika namn. (3)
28. Löper på stockar. (3)
29. En direktör uti Venedig, åker dit när han är ledig. (4)
30. Dödades av Rikki-tikki-tavi. (3)
32. Rinner upp i översta våningen. (3)
33. Mae West är ingen, Marlene Dietrich var en blå. (5)
35. En av Quislings män. (3)
36. Motsatsen till ett mähä. (10)
40. Pekoralia verka så. (5)
41. Det är lätt mist. (3)

42. Är Källe i sitt resonemang. (10)
47. I Stein Rivertons romaner. (4)
48. Prov på svensk hemslöjd. (3)
49. Rena snobbfasonerna. (10)

LODRÄTA ORD:

1. Kanske pappa opp i dagen. (3)
2. En liten nick. (3)
3. Det var en liten oförfärad vid Lützen. (3)
4. Fordrar en viss lutning. (3)
5. Den andre var den siste. (5)
6. Är borgaren i radikala ögon. (10)
7. Framträder i månsken. (10)
8. Livstecken från en klok svarting. (10)
11. Häri hamnad hummer hälsar hem. (4)
12. Det finns väl inget värre än kaniernas. (5)
13. Låter inga grovheter passera. (3)
14. En förnekelse av det individuella ansvaret. (3)
17. Kula i luften och gör den som är rädd om kostymen. (10)
18. Così fan tutte. (10)
19. Är den som fått gå. (10)
20. "För riket detsamma som hälsan för kroppen." (4) (Selma Lagerlöf)
26. Hårt arbete utan målet för ögonen. (4)

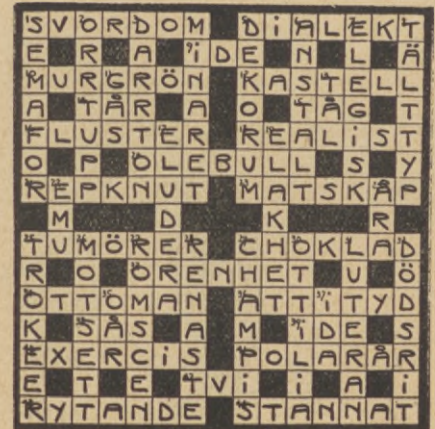
31. Kastar och lyftes. (5)
34. Kommer alltid att ha sin makt över människorna. (4)
37. Ser bättre i mörkret. (5)
38. Förkortning av en av årets kortaste dagar. (3)
39. Beror på månen. (3)
43. Känd beredskapsman. (3)
44. Tidens — byter om skinn, sade Tegnér. (3)
45. Enbärdricka. (3)
46. Kanske upp över örönen. (3)

LÖSNINGAR

till orsord nr 1 skola vara oss tillhanda senast den 15 februari. Två pris utdelas på resp. 10 och 5 kr. Lösning i marsnumret.

På förekommen anledning påpekas att varje tävlingskuvert får innehålla endast en lösning liksom att varje tävlingsdeltagare givetvis inte äger rätt att insända mer än ett tävlingskuvert. Glöm ej att märka kuvertet "Korsord nr 1".

Lösning till korsord n:r 10.

Pristagare: 1:sta pris, 10 kr., till fru Annie Eriksson, Turingevägen 47, Älvsjö 2, 2:dra pris, 5 kr., till fröken Agneta Lindström, Hessleby Sanatorium.

Lösning till korsord n:r 11.

1:sta pris, 10 kr., till stud. Hans Wide, Hessleby Sanatorium, 2:dra pris, 5 kr., till Oscar Johansson, Renströmska Sjukhuset, avd. 5 c, Göteborg.

SVENSK SANATORIE

tidning

"Höstexpo" på Romanäs

En långvarig sjukdom kan tämligen lätt medföra en psykisk depression. En väg på vilken man härvid kan få hjälp är sysselsättningsterapins. Den sjuke kan sysselsätta sig genom en hobby eller genom något lätt arbete. Därvid svinner tiden snabbare och vidare kan man, om man lagt sysselsättningen på den bogen, utbilda sig och i olika avseenden öka sina färdigheter och kunskaper. Sjukdomstiden erbjuder ofta goda tillfällen till att såsom exempel lära maskinskrivning, stenografi, språk, teckning, handarbeten, bokbindning, mekanik o. s. v. Man kan härvid öka sina färdigheter så, att man kan få en ny, bättre och ur medicinsk synpunkt lämpligare anställning efter sjukdomen.

En hel del av detta kommer på eftervårdens del, men naturligtvis kan och bör i många fall en början ske redan under sanatorievistelsen. I eftervården ingår stundom en utbildning till ett nytt yrke, då det förutvarande efter genom-

gången sjukdom är alltför tungt och kraftfordrande. Planering av detta och en så-småningom-början härpå torde också inte sällan med fördel kunna ske under en senare period av sanatorievistelsen. Genom dessa och andra olika grenar av sysselsättningsterapin ges åt patienten förströelse samt, vad mera är, insikt om fortsatt ansvar och mening och mål i tillvaron.

Resultaten av dessa många olika sysselsättningar bli också ofta överraskande goda ur såväl kvalitativ som kvantitativ aspekt. Bevis härför fick man i hög grad på Romanäs Patienters Höst-Expo 1944. Denna utställning invigdes den 11 november av överläkaren vid Romanäs sanatorium dr. A. Beskow, som i ett tal vid detta tillfälle framhöll, att eftervårdens olika problem på senare tid vunnit allt större beaktande och åtskilligt har gjorts för att lösa dessa lika mycket socialpolitiska som medicinska frågor. Ett stort betänkande har utarbetats, där riktlinjer för eftervården ritats upp. Ännu har dock det allra mesta blott blivit projekt på papperet. I utlandet har man på en del håll såsom till exempel i England hunnit längre härvidlag. Efter att även ha omnämnt arbets- och sysselsättningsterapins stora värde samt betydelsen av att den ökända sanatorielättjan stävjas förklarade dr. Beskow Romanäs stora Höstexpo 1944 öppnad.

Utställningen hade en mycket stor publiktillströmning och den hade av kommittéerade arrangerats på ett synnerligen

smakfullt och förtjänstfullt sätt. Strax vid ingången började utställningens konstavdelning. Där fick man se teckningar och tavlor — många direkta vittnesbörd om artistiska anlag. Bland andra kan nämnas sign. A. J:s utsökta porträttstudier, I. B:s i färger kultiverade och harmoniska landskapsbilder, J. J:s vackra oljetavlor och hans monumentala kolteckning föreställande en sjuksyster. Av de utställande tecknarna gjorde sign. C.-G. M. den största succén. Åskådarna skrattade hjärtligt framför sådana C.-G. M:s alster som till exempel "I det mörka Småland", "Den sista erövringen" och "Kl. 10—11.15. Första liggturen". Dessa teckningar röja en säker känsla för det komiska i medmänniskornas handel och vandel samt en god förmåga att fästa det väsentliga på rit-papperet.

På textilavdelningen mötte oss en mängd vackra handarbeten. Här må som smakprov nämnas: Dukar i frivolitet, silkeduk, hardangerspets, duk med virkad spets, olika spetsar, tabletter, duk i myrgång, mockaväska, broderade kud-dar i matelassé, kjolar, jumprar, barnbyxor, barnkoflor, lus-sekoflor och överklädda galgar.

Från textilierna kom man till en liten konstgjord sjö, där eleganta modellbåtar, briljant skurna i trä, seglade omkring. Här avslöjade sig mer än en blivande Hugo Hammar.

Bland övriga ting, som funnos till beskådande, tilldrogo sig den lille tusenkonstnären Å. J:s bundna böcker samt fjä-rilsamling berättigad uppmärksamhet.

Expons sista avdelning uppvisade en samling förnämliga, konstnärliga fotografier tagna av sanatoriets underläkare samt signaturen J. J.

Allt som allt kan man konstatera, att expon blev en succé och den var stimulerande både för deltagare och publik. Man kan rekommendera för alla sanatorier att arangera lik-nande utställningar. Kanske är inte en expositions lokalfrå-ga lika lättlöst, överallt annorstädes som på Romanäs sana-torium, vilket väl tillgodosetts med samlings-salar och bibli-otek. Dock torde även denna fråga kunna lösas överallt med god vilja och praktisk förmåga. Och när detta lyckats och utställningen blivit en verklighet, blir det säkert en anord-ning, som applåderas av alla, ty nyttan och nöjet av en dy-lik expo är stor.

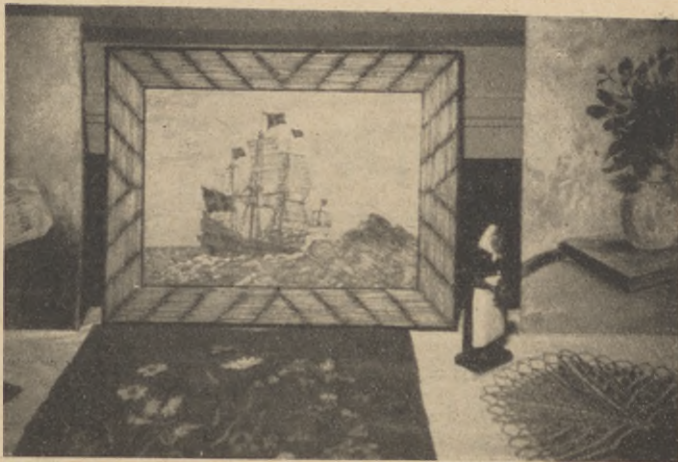
od.

Småstugor åt tbc-sjuka i Stockholm. Fru Thora Jo-hansson har i Stockholms stadsfullmäktige motionerat om uppförandet av ett antal småstugor, som ställas till tuberkulosbyråns förfogande att användas till bostäder åt behövande tbc-sjuka.

Fru Johansson framhåller att det tillstånd som råder på bostadsmarknaden är synnerligen olyckligt för den bostadsbehövande, men svårigheterna är dock måhända störst för dem som har tbc-sjuka medlemmar i famil-jen. Många kan ej komma in på sjukhus eller sana-torium och mången gång är bostaden olämplig. För att en ändring till det bättre skall kunna ske, måste det tagas krafttag för effektivare hjälp till lämpliga bostä-der åt tbc-sjuka. Stockholms stad bör därför bygga ett antal småstugor som ställas till TBC-byråns förfogan-de, och placeras så att de ej bilda en enda koloni.

Rolig hobby- och hantverks- utställning på Spenshult

Föreningen "Nytta och trevnad" vid Spenshults sanato-rium hade i höstas anordnat en hobby- och hantverksut-ställning på sanatoriet. Utställarna visade här vad som under sanatorievistelse kan åstadkommas. Här funnos stick-alster i form av koflor, jumprar, vantar och dylikt, vackert broderade kuddar och dukar, teckningar och oljemålningar, träskulpturer och modellarbeten och en hel del ytterligare alster av patienternas flit och uppfinningsrikedom.

Från utställningen.

I sitt öppningstal sade "Nytta och trevnads" ordförande, hr Olov Ahlstrand bl. a.: "Varför har denna utställning kommit till, frågar sig kanske någon? Det finns många bland oss som gärna vilja företaga sig något nyttigt under sanatorievistelsen men saknar impulser och fantasi. Inte alla äro hågade för studier utan vill göra något praktiskt ar-bete, och det är just för att få upp intresset för detta som denna utställning arrangerats. För att återvinna hälsa och krafter bör man ju först och främst gå in för ett sunt lever-ne, men något lika viktigt är att försöka komma ifrån den ständiga tanken på sjukdomen, som inte hjälper en på vägen mot förbättringen utan tvärt om trycker ner en ännu värre. Det finns en del personer vars enda intresse är att tala om sänka, feber och vikt, och deras tankar rör sig endast om sjukdomen och vad därtill hörer. Deras intellekt måste, som vi förstår, bli avtrubbat i högsta grad. Det är detta som skall förhindras och andra intressen måste väckas. Vi måste alla hjälpas åt för att få bort allt pratet om sjukdom och elände och rycka upp alla pessimister och få dem att intres-sera sig för något nyttigt".

I samband med utställningen hade underhållning arran-gerats av sanatoriets egna förmågor i form av sång, musik, sketcher och en del skämttävlingar, vilket allt livligt upp-skattades av publiken.

För att ytterligare stimulera intresset hade röstning på de utställda föremålen anordnats och priser utdelades.

Nippon.

BODEN

Provinsialläkare

Josef Gip

Kyrkogatan 35

Tel. 24 33

A. O. WÄNNSTRÖMS

HERR- & DAMSKRÄDDERI

— BJÖRKELUND —

REKOMMENDERAS

Stor sortering av Tyger och Skinnvaror

— Tel. 2032 —

BODEN — Tel. 22 12

N. F. Hedvall & Co.

Specialtillverkning:

Skidkängor och norrlandspjäxor,
filtskidkängan "General"

GUNHILD ISAKSSONS
DAMFRISERING

Tel. 11 49

YRKESKICKLIG PERSONAL
alltid till Eder tjänst.

GRUS och SAND

Försäljning av grus och sand.

Utför transporter av alla slag.

JOHN R. JOHANSSON

TRAFIKBILÄGARE
Svartbyn — Tel. 11 08

ALLT FOTOGRAFISKT

i bästa utförande från

HANSSONS EFTR., Drottninggatan 27,
BODEN — Tel. 27 78

Zeiss-Ikon-kameror och Film

ERIKSLUNDSBAGERIET

Gott bröd

Svartbyvägen 20

Rödings A.B.

PRIMA KÖTTVAROR

GÖR EDRA INKÖPI
BODENS MODE- & KAPPAFFÄR

NI BLIR ALLTID BELÄTEN!
Telefon 21 90.

Herrn: — En ny kappa igen! Var tror du, att jag skall kunna ta' pengar till den?
Fruen: — Har ingen aning, lilla du. Jag är inte nyfiken.

BODEN

E. LUNDMARKS BAGERI

BJÖRKELUND

Rekommenderas

Tel. 29 61

BJÖRKBOMS

FINBAGERI och CAFÉ

Kungsgat. 10 Boden Tel. 598

Rymliga och trevliga lokaler

Beställningar mottagas

Begravningar arrangeras

HEDENBRONS KAFÉ

rekommenderas vid utflykter och promenader

Gott kaffe — Hembakat bröd

Telefon 23 57 — BODEN

E. A. HEDMANS

BAGERI, KONDITORI och KAFÉ

Kungsgatan — BODEN — Telefon 280

Rekommenderas

Dagligen färskt bröd o. gott bryggt kaffe

SVANBORGS KIOSK

HEDEN

Rekommenderas

Frisérsalongen - Tel. 65 04

J. ERIKSSONS

CHARKUTERIFABRIK

Garvaregatan 22

REKOMMENDERAS

C. O. Carlssons

Speceriaffär

Björkelund - Tel. 22 39

BODEN

Doktor

T. THORBURN

LÄKARVILLAN

CARL G. PETERSSONS

KONDITORI

DROTTNINGGATAN 9 — TEL. 21 26

REKOMMENDERAS

ROLFS FRISÉRSALONG

Snabbt arbete — Yrkesskicklig personal

Tel. 29 83, Kungsgat. 14, BODEN.

Nya Konditoriet

REKOMMENDERAS

Gott kaffe och bröd — Tel. 25 69

Svartby Koop.
Handelsförening

SVARTBYN

BODEN

BOLLNÄS

BETALD ANNONSPLOTS

BORÄS

BORÄS EXPORTAFFÄR

Köpare till

Järn- o. Metallsrot samt Textilavfall

Kräkeredsvägen 6 — Telefon 156 20

— BORÄS —

MEKANISKA VERKSTADEN AUTO
Olofsholmsg. 16. Tel. 116 05, 124 02, 147 41

BIL- REPARATIONER
BÄRGNINGAR
RESERVDelar

BETALD ANNONSPLOTS

GYNNA ANNONSÖRERNA!

G Ä L L I V A R E

**Firma A. MOSSBERGS
DIVERSEHANDEL**
GÄLLIVARE — Tel. 79
— REKOMMENDERAS —

BESÖK
KAFÉ DUNDRET, Gällivare
och
KAFÉ GODIS, Malmberget
Gott kaffe — Gott bröd

Firma Nils Axelsson
REKOMMENDERAS
Lappmarksvaror i parti och minut
— TEL. 17 —

D U N O R D
Konditori ~ Kafé
REKOMMENDERAS
Tel. 285 — Gällivare
PROPERT — HEMTREVLIKT

**HILDING FORSBERGS
FRUKT- & KONFEKTYRAFFÄR**
REKOMMENDERAS
Order till landsorten expedieras
snabbt o. omsorgsfullt
Tel. GÄLLIVARE 173

ALGOT RAITIO
Skrothandlare — Tel. 400
Uppköper alla slag av järn- och metall-
skrot, lump, stickulle, tagel, tomglas m. m.
Allt till högsta dagspriser.

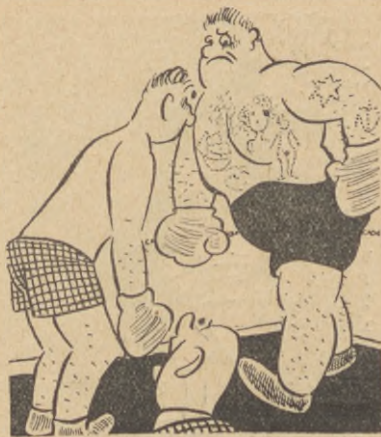
J. F. SJÖSTRÖMS Snickerifabrik
Levererar de bästa snickerier såsom
Fönster, Dörrar, Trappor, Moderna köks-
inredningar, Affärsinredningar, Möbler
m. m. Väljort arbete garanteras.
Tel. 177 — GÄLLIVARE — Tel. 177

Ö S T M A N S E F T R.
• Herrekipering •
(E. Pettersson)
REKOMMENDERAS
Stort urval av Kostymer, Skjortor,
Underkläder m. m.
Tel. 290 — GÄLLIVARE

**G Ä L L I V A R E
LASTBILSCENTRAL**
utför alla slags transporter med lastbilar.
UPPLYSNINGAR ang. priser m. m. på
tel. 450 och 472

**BIRGER
BLOMGRENS LAST
BILSTATION**
Tel. 208 — Gällivare

AXEL ENGSTRÖMS KIOSK
Storgatan 1. — Tel. 459
FRUKT, KONFEKTYRER, KARAMEL-
LER, TIDNINGAR, TOBAKSVAROR.

Sekonden: — Slå till, för katten! Bilder-
na kan du ju titta på efteråt.

G Ä L L I V A R E

B. A. OSCARSSONS
— Lastbilsakeri & Vedaffär —
REKOMMENDERAS
Tel. 141 — GÄLLIVARE

Omnibuslinjen
GÄLLIVARE—JUNOSUANDO
Bekväma bussar - Hållplats vid Handl.
Moosberg. Inlämning av gods in på går-
den kl. 2—3 e. m.
— Tel. 420 —
GÄLLIVARE BUSSAKTIEBOLAG

RING 80 KOSKULLSKULLE
vid beställning av tårter, desser-
ter, glace m. m.
KAFÉ KULLEN
(H. Löthberg)

GÄLLIVARE MÖBELAFFÄR
MÖBLER — GARDINER
PORSLIN — KERAMIK
Tel. 115

KONDITORI ROYAL
REKOMMENDERAS
TEL. 67

G Ä V L E

**J. HEDMANS
LITOGRAFISKA TRYCKERI**
Efr. LISA KRUSE
Spec.: Reklam-, Emballagetryck m. m.
Box 690 A — GÄVLE 1 — Tel. 28 92

Praktiska Byggnadsaktiebolaget
Hamntorget 1 GÄVLE Telefon 2968
Utför allt inom branschen
Införda offert.

G Ä V L E

GEFLE METALLGJUTERI
Sven G. Dahlqvist
Sikviksgatan 2 — Gefle — Telefon 44 99
Utför metallgjutgoods i alla rödgodsle-
gningar, i styckevikter upp till 600 kg. —
Lagerbussningar alltid i lager.
BEGÄR OFFERT.

A.-B. NORRLANDSRÖR
Värme-, Vatten-, Avlopps- och
Sanitetsanläggningar
G Ä V L E
Telefoner: 24 82 — 40 95

BETALD ANNONSPLOTS

H U D I K S V A L L

**RUBEN ÅSLUNDS
Skepps- & Diversehandel**
Storgatan 55
Tel. Kont. 820. Affären 850.
— REKOMMENDERAS —

A.-B. A. G. SPETS
Herravdelning Manufakturavdelning
Tel. 107 Tel. 33
Etabl. 1886

Vet Ni att **STRÖMS** är den bästa
inköpskällan för den som önskar
solida och eleganta skodon till
fördelaktigaste priser
Tel. Hudiksvall 271

BETALD ANNONSPLOTS

H Ä R N Ö S A N D

— EKONOMIGOLV —
Lamelldörrar (Kährs pat.) - Inredningar
Stavparkettgolv - Tila-plattan (för
väggbeklädnad).
Begär offert - Tel. 21 05
Försäkringar - Trävaruagentur - Aukt.
uppköp av brännved
JACOB VERSTEEGH, Härnösand

HÄRNÖSAND

BETALD ANNONSPLATS

KALMAR

Montering av gengasaggregat
Förstklassiga bilreparationer
A.B. Siefert & Fornander
KALMAR - Telefoner 7, 215, 1515

KARLSKRONA

Göta Konditori

A. H. HOLMER
Landbrogat. 11. Karlskrona. Tel. 846
Konditoriet där man trivs
Beställningar å tårter, efterrätter m. m.
utföras till största belåtenhet

KIRUNA

Stor sortering av **HATTAR, MÖSSOR,**
HANDSKAR, LÖSA SKINN i
MODEAFFÄREN "WEA"
(f. d. Karin Svensson)
Tel. 446 — KIRUNA — Tel. 446

CENTRUM

KIRUNA — Tel. 510
REKOMMENDERAR sin väl sorterade
— HERREKIPERING —

ALLT FÖR GENGAS

såväl reservdelar som reparationer
Bröderna Backlunds Bilaffär
— Telefon 392 —

ALLT för det moderna hemmets MÖBLERING

köpes till förmånliga priser i
Löfgrens Möblering — **Sven Lindgren**
Telefon 424 — KIRUNA

H. JAKOBSSONS EFTR. SPECERIAFFÄR

ALLTID PRIMA VAROR
Hj. Lundbohmsvägen 60 — Tel. 302

Martinssons BAGERI
rekommenderar sina tillverkningar
av Franska, Limpor och Skorpor
samt grovt bröd.

Köpmangat. 9 B — Tel. 597

BAKOM KULISSERNA.

Hjälten: — När skall du egentligen lära dig rollen, gamla hoppa? Nu skratta du fjorton ha-ha i stället för sexton.

KIRUNA

EN GOD PERMANENTNING

är grunden till en hållbar frisy.
Yrkesskicklig personal och moderna
apparater garanterar ett gott resultat.
Allt inom yrket hos
ASTA DUFVAS DAMFRISERING
Kiruna — Telefon 306

E. ESPLING

Tel. 7 — KIRUNA
Stort lager - Billiga priser - Klän-
ningstyger - Kapptyger - Kappor -
Kostymer - Sybehör m. m., m. m.
— 5 % rabatt å kassakvitton —

A.-B. EDVIN MARTINSSONS JÄRNAFFÄR

Telefon 4 — KIRUNA
STOR SORTERING - LÄGSTA PRISER
— SPORTARTIKLAR —

Manufaktur- och Kortvaruaffär

Ida Modins Eftr.
Tel. 50 KIRUNA Tel. 50
Väl sorterat lager — Billiga priser

ALLTID FÄRSKA BAKVERK CONDITORI BRÄNDA TOMTEN

(PAUL LAVÉN)
Tel. 109

TÅRTOR — EFTERRÄTTER

HOTELL KEBNE

(f. d. Centralhotellet)
Nyrenoverade lokaler.
REKOMMENDERAS
(Inneh. G. Karlsson)

LAPPETNOGRAFISKA FÖREMÅL

äro värdefulla och omtyckta minnen från
Kiruna. Alltid rikhaltigt lager. Platsens
enda specialaffär.

CARL WENNERBERG, Diverschandel.

KIRUNA

Värme- & Sanitetsanläggningar, Bad-
rumsinredningar. - Reparationer utföras
snabbt och omsorgsfullt. Konstruktioner.

Kostnadsförslag. Humana priser.
Entreprenör **Gunnar Ljungdahl. Tel. 1294**

Ni funderar på att låta reparera Er
gamla eller bygga Er en ny fastighet?
Vänd Eder då med förtroende till

Byggmästare **SIXTEN LUNDSTRÖM**
Konduktörsгатan 3 — Tel. 256

LASTBILSKÖRNINGAR UTFÖRAS

Rekommenderande oss i allmän-
hetens benägna hägkomst.

**KIRUNA LASTBILSCENTRAL-
FÖRENING M. O., U. P. A.**
Tel. 11 88

Varje dam, som vill beundras, vet hur
viktig detalj frisyren är. Den först-
klassigaste hårbehandlingen erhåller Ni
hos oss. Endast de förmåsta behand-
lingsmetoder användas.

ASTRIDS DAMFRISERING — Tel. 758

LINDÉN

BYGGNADSVIRKE

alla slag hyvlat och ohyvlat
Listvirke, dörrar, stegar, flaggstänger,
papp, spik, Torex, tegel, cement m. m.
PLYWOOD (kryssfanér).
Telegramadr. **Lindén Kiruna** — Tel. 48

HANDARBETS AFFÄREN
Tel. 181 (Gunhild Blom) Tel. 181

Alltid rikhaltig sortering modeller i påbör-
jade och ritade handarbeten i de senaste
smakriktningarna. Vi kunna ge många
tips o. hänvisningar som Ni får glädje av.

ÖSTLUNDS

SPECERI- & MATVARUAFFÄR
Hj. Lundbohmsvägen 72 — Telefon 333

Dagligen färskt **KÖTT** o. **FLÄSK**.
Prima Charkuterivaror, Specerier,
Konserver, Delikatesser m. m.
— KORTVARUAVDELNING —

Kiruna Vulk- & Regummeringsverkstad
JOHN HÖGSTRÖM

Tel. 380 KIRUNA Tel. 380

Försäljning och reparation av
BILDÄCK, SLANGAR samt **CYKLAR**

KIRUNA

FOLKPARK

Vårt motto är:

Sund ungdom — sunda nöjen

STRANDS BAGERIAFFÄR

platsens äldsta, rekommenderas för sitt
verkligt goda **MATBRÖD** av alla slag.

Telefon 8 — Mangigatan 3

KIRUNA

Kirunas och Malmfältens mest spridda tidning är

NORRLANDSFOLKET

Den billigaste, dagliga tidningen och till följd därav även den billigaste och effektivaste annonsorganet.

Hos THULE Matvaruaffär

Tel. 315 — KIRUNA — Tel. 315

Välsorterat lager i

SPECERIER - KÖTT - FLÄSK

— FRUKT och KONFEKT —

MAGDA JOHANSSONS BAGERI

Laestadiusgat. 9 B

Tel. KIRUNA 192

ALLTID GOTT BRÖD!

KRAMFORS

BETALD ANNONSPLATS

KRYLBO

BRUNNSBORRNINGAR

i berg och jord utföras med moderna brunnsborrningsmaskiner av vana borrhare. — Infordra kostnadsförslag.

ÅSLUNDS RÖRFIRMA

KRYLBO — TEL. 1115.

BETALD ANNONSPLATS

LJUSDAL

Murtegel, Taktegel,
Gångplattor, Brunns-
borrningar

och beställningar av

Armerad Betong

NORE CEMENTVARUFABRIK

Ljusdal - Tel. 14 05

DEN RÄTTA TAPETEN

finner man lätt i vår rikhaltiga sortering av moderna, trevliga mönster i alla prislägen

Färg- & Kemikaliehandeln
Ljusdal

Edeforsens

Kraftaktiebolag

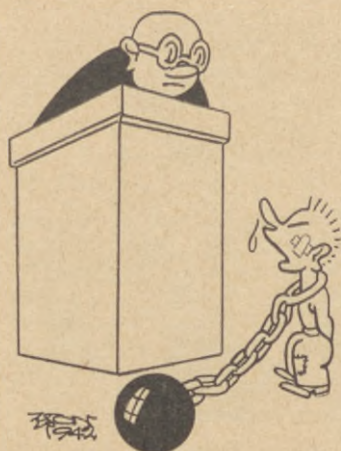
Tel. 11 82

Tel. 11 82

Förstklassigt lager av: Elektrisk armatur, elektriska kokapparater och strykjärn, elektriska kylskåp

Billiga priser!

Gör förfrågningar!

— Herr domare jag är oskyldig!
— Det säger alla!
— Nå, då har jag ju vittnen på det!

LULEÅ

Norrbottens Slakteriförening

u. p. a.

BERGSVIKEN

Köp mjölk och mejeriprodukter

av

Producentföreningen

LULEÅ VARV & VERKSTÄDER

Telefoner: 21 91, 18 09 och 23 73

Alla slag av reparationer. Av fartygsinspektionen godkänd elektrisk svetsning. Fartygsslipar och plätslageri. Gjutgods av järn, metall, koppar och aluminium. Spec.: Värmepannor för ved, kol och koks, även med överhettare för varmvattenberedare. Snökälkar för hand-, häst- och bildrift. — Precisionsarbete garanteras. — Infordra offert.

Läs

Norrbottens-Kuriren

GUSTAF ENGMAN

KONSTHANDEL

TULLGATAN 17 — TEL. 2458

LULEÅ

CENTRALDISPENSÄREN i LULEÅ

Dr. F. WIDLUND

Tel. Mottagningsrum 1248

BRUNNSBORRNINGAR

utföres av

BORRFÖRMAN H. BJURSTEN

Box 524 - L u l e å - Tel. 3191

STADSHOTELLET LULEÅ

Tel. 3410 eller namnanrop "Stadshotellet"

1:sta klass Hotell & Restaurang

Festvåning — Klubbrum

Middags- och aftenkonsert varje dag

Lindbloms Garnaffär

— Tel. 3770 —

Norrlands största sortering i handarbets- och maskinstickningsgarner
JUMPERS, STRUMPOR, alla slag.

Specialité: HEMSTICKADE

KOMMANDITBOLAGET

VARUHuset

Kapp-, mode- & manufakturaffär

KUNGSGATAN 15

TEL.: Kont. 2363 - Affären 1263

HELGA HUSS BAGERI

Malmgatan 10 — Tel. 1414

REKOMMENDERAS

BRÖDFRÄGAN

löser Ni bäst genom inköp hos

W. LIFBOMS BAGERI

Tel. 1278 — Skurholmen

STANDARD HOTELL

KÖPMANGATAN 30

Centralt, modernt, bekvämt.

Restaurant med fullst. rättigheter.

Tel. 3420 el. namnanr. "Standard Hotel"

Gunnar Ericsons Maskinfirma

Automobil-, verkstads-, byggnads- och industriförnödenheter.

Begär prospekt — Infordra offert

Tel.: Kont. 3560, lagret ankn. Chef. 3580.

LULEÅ

Vibro-Block

för grunder och husbyggnader
tillverkas och försäljes genom

**BRÖDERNA HEDLUND
BETONGFIRMA**

Tel. 11 04 — LULEÅ — Box 2018

BRÖD. BERGLUNDS BAGERI

SVARTÖSTADEN

Rekommenderas

CENTRALTRYCKERIET
Luleå

utför allt inom branschen korrekt,
tidsenligt, snabbt.

Kortbeställningar dagslevereras
Telefon 29 76 Telefon 29 76

Carl-Everts Bageri & Konditori

Tel. 2680 — Stationsgatan 62

GOTT BRÖD — GOTT KAFFE

Gör ett besök!

NORRSKENSFLAMMAN

Daglig morgontidning
Tel. Red. 24 08, ankn. huvudredaktören,
exp. 41 08, ankn. kassören o. annonsackv.
Prenumeration kan ske å alla postanstal-
ter. Pris 2 kr. per mån., 5 kr. per kvartal

DE BÄSTA PROGRAMMEN

på

RÖDA KVARN o. SAGA

ADRESSEN

när det gäller inköp av bröd
är HERMELINSGATAN 25

HELLS BAGERI

ÄVEN I KRISTID

kan vi erbjuda Eder
EN FULLGOD VARA.

Lindgrens Manufakturaffär
Tel. 22 13, 14 84.

BLOMQVISTS BAGERI

Skeppsbrogatan 38 - Tel. 21 10

★

REKOMMENDERAS

KAFÉ STUGAN
BERGVIKEN

Gott kaffe — Gott bröd

REKOMMENDERAS

Den bättre hälften: — Och så hoppas
jag du förstår, att vi är överens om saken.

LULEÅ

NYA CHARKUTERIAFFÄREN

E. Ekholm

Stationsgatan 30, LULEÅ. Tel. 26 45

REKOMMENDERAS

PRÖVA

SJÖGREN'S KONDITORI

erkänt GODA KAFFE... Ni blir belåten!

Adressen är Storgatan 48

Bürén & Nilsson

1:a klass Herrekipering & Herrkonfek-
tionsaffär

Tel. 22 60 — LULEÅ

REKOMMENDERAS

ALGOT AXELSSON

Snickeri- och Byggnadsarbeten

av alla slag utföras väl och billigt

Telefoner:

Verkstaden 28 79, Bostaden 27 79

Skeppsbrogatan 50

BETALD ANNONSPLOTS

MALMBERGET

NYA HOTELET

MALMBERGET - REKOMMENDERAS

(Inneh.: FRU EMMA FORSELL)

Tel. 178

Telefon å resanderummen

C. AUG. CARLSSON & SON
LIVSMEDELSAFFÄR

Tingvallsgatan, tel. 101, 261.

Stenbacken, tel. 8.

Största sortering färska grönsaker,
färska frukter.

MALMBERGET

MASSAGE och SJUKGYMNASTIK
Elektrobehandling. Ljusbad, Kvarts- och
övriga medicinska bad samt sanitets-
bad utföres av leg. sjukgymnast.
Mottagning, tel. 1, Malmberget.
Vördsamt J. A. SPETS

O. K. JONASSONS

UR- & OPTISKA AFFÄR

Tel. 349 Malmberget Tel. 349

REKOMMENDERAS

Bad & Tvätt

Karbad, äkta finsk bastu! Hushålls-
tvätt med och utan mangling. Hem-
tvätt med strykning. Industritvätt.
Allt utföres omsorgsfullt.

**MALMBERGETS BAD- &
TVÄTTINRÄTTNING** — Tel. 1

CAFÉ och KONDITORI

THULE

Tel. 293 MALMBERGET Tel. 293

PLAISSENS FÖRNÄMSTA!

MARKLUNDS MATSALAR

Köpmangat. 2 - Malmberget - Tel. 269

REKOMMENDERAS

God och vällagad mat. Humana priser.

Vid köp av kappor, klädningar, hattar
gå till

NYA MODEAFFÄREN

Tel. 322

Allt i modebranschen

**Savoy-
Biograferna**

NANNYS FINBAGERI

— Tel. 252 —

REKOMMENDERAS

J. W. SANDSTEDTS

Installationer av värme och vatten

Rekommenderas

Infordra offert

Tel. Malmberget 71

MOLSHYTTAN.

BETALD ANNONSPLOTS

OSKARSHAMN**AB SKANDINAVISKA
KORSETTFABRIKEN**

OSKARSHAMN

Tel. 645

Tillverkar och försäljer korsetter
alla slag**ALMQVISTS EFTR.**Järn-, Sport- & Bosättningsaffär
— O S K A R S H A M N —

R E K O M M E N D E R A S

Tel. 229 - 257

PITEÅ MED OMNEJD**I PITEÅ BRYGGERI A.-B:s**VÄLKÄNDA ETIKETT har den konsu-
merande allmänheten en fullgod garanti
för en förstklassig vara, framställd under
de mest hygieniska betingelser och av
det allra bästa råmaterial. - Ordertel.:
10 06. - Köp alltså Edert behov av Malt-
drycker, mineralvatten, läskedrycker från**PITEÅ BRYGGERI AB****I hushållens tjänst**Med GODA VAROR
till BILLIGA PRISER**Svensby Kooperativa****E. Stenbergs Eftr. Bageri**

BERGSVIKEN

Postadr.: ÅNGESVIKEN

Dr. P. H. Söderbaum

Storgat. 50

Tel. 15 20

P i t e å

Dr. C. A. Brodd

Norr fjärden

P i t e å

Tel. 500 59

En personlig uppmärksamhet,som kommer att med glädje senteras,
visar Ni en vän eller anförvant genom
att sända en vackert dekorerad och läckerTårta från **EKBERGS KONDITORI**

P i t e å - Tel. 12 90, 12 91

SALONG FEMINA

Tel. 13 35, PITEÅ

Modern hår- och skönhetsvård

Välgjort arbete och yrkesskicklig personal

PITEÅ MED OMNEJD**LUNDBERGS SKOAFFÄR**

Telefon 10 71

Från landets största fabriker köpa vi
våra skor. Därför inget ensidigt fabri-
kat utan endast de bästa skor till billi-
gaste priser**F:a J. F. EKSTRÖMS BAGERI**

Munksund - Tel. 370 54

Rekommenderar sina tillverkn. Först-
klassig maskinell utrustning. Fackut-
bildad personal. Hygieniska lokaler.
De bästa råvaror — Allt borgar för
F ö r s t k l a s s i g tillverkning.**Rörbolaget****A. WESTERBERG & C:o**Prästgårdsg. 38 PITEÅ Telefon 13 77
Entreprenör för värme, vatten och sani-
tet. Införda offert.**SVEN JONSSON**

ÖJEBYN - Tel. 600 38

BIL & CYKELVERKSTAD

Gengasmonteringar — Radioapparater

KÖP BRÖDET

hos

Björks Finbageri**SOFIA LUNDBERGS EFTR.**

Manufaktur- & Sybehörsaffär

Tel. 2002. P i t e å. Tel. 2002

R E K O M M E N D E R A S

J. E. DANIELSSONS

O M N I B U S S A.-B.

Tel. 12 08

Linjerna: Piteå—Luleå, Piteå—Sjulsmark,
Piteå—Trundön**Carl Lindgren**

BYGGMÄSTARE

N O R R F J Ä R D E N

LILLA BAGERIET

Hamngat. 25 — Tel. 1187

är känt för sitt goda bröd

Johansson & Granström**BLECK- & PLÅTSLAGERI**
BERGETUtför med omsorg och noggrannhet alla
arbeten inom branschen

GYNNA ANNONSÖRERNA!

Gör Edra brödköp

hos

HERBERT LIDSTRÖMS BAGERI

ROKNÄS — Tel. 400 30

BETALD ANNONSPLOTS**S A N D V I K E N****BETALD ANNONSPLOTS****SKELLEFTEHAMN****Holmqvist & Johansson****BLECK- & PLÅTSLAGERI**

Skelleftehamn — Tel. 311 16

ALLT INOM BRANSCHEN

Byggmästare

GUNNAR LINDQVIST

Skelleftehamn - Telefon 312 51

Utför Nybyggnader och Reparationer

Införda offert!

SKELLEFTEÅ
med omnejd**LINDBERG & ALMS**
SKIDFABRIK

S. Järnvägsgatan 62

Försäljer skidor av hög kvalitet

VÄSTERBOTTENS LÄNS
HEMSLÖJDSFÖRENING

Tel. 108 93 Trädgårdsgat. 8 Tel. 108 93

— R E K O M M E N D E R A S —

NYA RESTAURANGENRekommenderar sina goda måltider
till humana priser

SKELLEFTEÅ Tel. 104 02

Allas gemensamma intresseär låga varupriser. Nedbringa Edra lev-
nadskostnader genom Kooperativ sam-
verkan — Gör Edra inköp i**Skellefteåortens Koop. Handels-
förening**

förening för lägre levnadskostnader

Välj en GOD BOK

hos

BÖRJE LAGERGREN'S
BOKHANDELS A.-B.

Telefon 100 19

<p>ÖBNSKÖLDSVIK med omnejd</p>		
<p>A.-B. J. NASLUNDS JÄRNHANDEL Vinter- & sommarsportartiklar Camping- & lägerutrustningar Tel. 15 20 - 15 21</p>		
<p>S. LUNDGREN'S MALERI Överhörns - Tel. 17 Välgjort arbete — Humana priser</p>	<p>ÖBNSKÖLDSVIK med omnejd</p>	<p>ÖSTERSUND</p>
<p>NYBYGGNADER Reparationer Kontrollanskap utföras av Byggmästare VALDEMAR HOLMBERG Själavadsgatan 20, Örnköldsvik Tel. 22 07</p>	<p>När det gäller DAMPÄLSAR Ring eller gör ett besök K. J. Söderlunds Pälsvärvarindustri Låga priser - Reellt arbete Perfekt passform ÖVERHÖRNÄS — Tel. 35</p>	<p>GUSTAF III:s CAFÉ Kyrkogatan 66 ÖSTERSUND Gott kaffe - Te - Choklad - Gott bröd Läskedrycker - Smörgåsar - Mjök m. m. - Kaffe m. m. utbäres. Beställningar kan göras per tel. 853</p>
<p>Vid behov av PÄLSVAROR kan Ni med förtroende vända Eder till mig Specialité: Dampälsar Sigge Hörnell Pälsvoror Tel. 48 ÖVERHÖRNÄS Tel. 48</p>	<p>~~~~~</p> <p>ÖSTERSUND</p>	
<p>BETALD ANNONSPLOTS</p>	<p>Byggmästare JOHAN ERIKSSON ÖSTERSUND Bergsgatan 45 Telefon 25 63 Utför nybyggnader och reparationer INFORDEA OFFERT</p>	<p>PARFYMER o. EAU de COLOGNE Tekn. artiklar i parti och minut A.-B. ÖSTERSUNDS FÄRGHANDEL Storgatan 19 Telefon 423</p> <p>BETALD ANNONSPLOTS</p>

Cumberland
den nya herrskon
från Hästen

Hans Majestät
Konungens
hovleverantör

A.-B. L. E. LARSSON & C:O SKOFABRIK
UPPSALA

Kramforsplattan

hård, fast, mjuk fiberplatta
TILLVERKAS AV

KRAMFORS A.B.

Tel. 2000 - KRAMFORS
Stockholm namnanrop Cellulosaaktiebolaget

Kramfors kundtjänst lämnar kostnadsfria
anvisningar för att erhålla rätt tjocklek
på den mjuka Kramforsplattan. Härigenom
vinnes bättre isolering och lägre bränsle-
kostnader. Förfrågningar adresseras till

KRAMFORS KUNDTJÄNST

KRAMFORS A.B.

KRAMFORS
Anslutet till Svenska Cellulosaaktiebolaget